МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ПОРЯДОК ЗАТРИМАННЯ ТА ДОСТАВЛЕННЯ ПОЛІЦІЄЮ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ ПОРУШЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Методичні рекомендації

За загальною редакцією
С. В. Альошкіна

Видавничий дім
«Гельветика»
2026

УДК 342.951:351.74:343.343.5(072)
П 60

Укладачі:
Альошкін С. В., Буга В. В., Гавловський С. Е., Кіблик Д. В.,
Кісіль М. Л., Мердова О. М., Палій В. В., Умрихіна І. О., Хилько Л. І.,
Чепеляк В. С., Шишкарьова О. Г.

Рецензенти:
Кисько Артем Іванович – начальник Головного управління Національної поліції в Запорізькій області, кандидат юридичних наук, доцент, генерал поліції третього рангу;
Джафарова Олена В'ячеславівна – завідувач кафедри адміністративної діяльності ННІ № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, підполковник поліції

Рекомендовано до друку Вченою радою
Донецького державного університету внутрішніх справ
(протокол № 15 від 24 червня 2026 року)

П 60 **Порядок** затримання та доставлення поліцією осіб, які вчинили порушення мобілізаційного законодавства : методичні рекомендації / С. В. Альошкін, В. В. Буга, С. Е. Гавловський та ін. ; за заг. ред. С. В. Альошкіна. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2026. – 100 с.
ISBN 978-617-554-833-2

Авторами на підставі ретельного аналізу чинного законодавства, сучасного правового матеріалу, правозастосовної практики в методичних рекомендаціях розкрито нормативно-правові засади діяльності поліції та територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки під час здійснення мобілізаційних заходів, визначено процесуальні форми забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210, 210-1 КУпАП, а також окреслено алгоритми дій поліцейського у типових практичних ситуаціях. Окрему увагу приділено порядку адміністративного доставлення, адміністративного затримання, оформленню відповідних процесуальних документів та аналізу судової практики щодо оскарження дій працівників поліції. Рекомендації спрямовані на формування та удосконалення практики реалізації працівниками Національної поліції України повноважень під час здійснення мобілізаційних заходів і мінімізацію процесуальних помилок.

Методичні рекомендації виконані на замовлення Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України та розраховані на працівників підрозділів Національної поліції України, науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти та стануть у нагоді всім, хто цікавиться питаннями порядку затримання та доставлення поліцією осіб, які вчинили порушення мобілізаційного законодавства.

УДК 342.951:351.74:343.343.5(072)

ISBN 978-617-554-833-2
© Донецький державний університет внутрішніх справ, 2026

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ 5

ПЕРЕДМОВА 6

РОЗДІЛ 1
НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАКОННОСТІ ДІЙ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ І ТЦК ТА СП ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ 8

1.1 Правове визначення обов'язків громадян України у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації 8

1.2 Правова регламентація повноважень працівників Національної поліції України під час мобілізаційних заходів 11

РОЗДІЛ 2
ПРОЦЕСУАЛЬНІ ФОРМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ МОБІЛІЗАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА 28

2.1 Доставлення осіб до ТЦК та СП за порушення мобілізаційного законодавства: правова регламентація, підстави, уповноважені суб'єкти, процесуальний порядок та оформлення 28

2.2 Адміністративне затримання осіб за порушення мобілізаційного законодавства: правова регламентація, підстави, уповноважені суб'єкти, процесуальний порядок та оформлення 34

РОЗДІЛ 3
АЛГОРИТМИ ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО У ТИПОВИХ СИТУАЦІЯХ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ 38

3.1 Комунікація працівників поліції з громадянами під час перевірки військово-облікових документів разом із документом, що посвідчує особу 38

3.2 Підстави реагування поліцейських на відомості про доставлення осіб на звернення ТЦК та СП щодо громадян, які вчинили правопорушення передбаченні статтями 210, 210-1 КУпАП. Перевірка особи за базами даних системи «Інформаційний портал Національної поліції України» . . . 47
3.3 Порядок розгляду справ за порушення мобілізаційного законодавства . . . 53
3.4 Підстави для відмови у допуску до участі в справі про адміністративне правопорушення особи, яка називає себе «фахівцем у галузі права» . . . 57
3.4 Алгоритм дій під час інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги . . . 62

РОЗДІЛ 4
СУДОВА ПРАКТИКА ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ ДІЙ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ . . . 66
4.1 Аналіз судової практики щодо визнання адміністративного затримання незаконним у зв'язку з порушенням вимог статті 261 КУПАП . . . 66
4.2 Аналіз судової практики щодо оскарження дій працівників поліції при оформленні матеріалів справ за статтею 185 КУпАП у контексті здійснення мобілізаційних заходів . . . 74

РОЗДІЛ 5
ПОРЯДОК ТА ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ ПРОТОКОЛУ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ЗАТРИМАННЯ . . . 78

ВИСНОВКИ . . . 84

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ . . . 86

ДОДАТКИ . . . 92

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ . . . 97

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЗСУ – Збройні Сили України
ЦНАП – центри надання адміністративних послуг
ТЦК та СП – територіальні центри комплектування та соціальної підтримки
КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення
НПУ – Національна поліція України
МВС – Міністерство внутрішніх справ України
СБУ – Служба безпеки України
ДМС – Державна міграційна служба
ВСП – Військова служба правопорядку
ІПНП – Інформаційний портал Національної поліції України
КК України – Кримінальний кодекс України

ПЕРЕДМОВА

В умовах дії правового режиму воєнного стану та проведення загальної мобілізації особливого значення набуває належне правове забезпечення діяльності органів Національної поліції України під час участі у мобілізаційних заходах. Працівники поліції, виконуючи покладені на них законом завдання, залучаються до заходів оповіщення військовозобов'язаних і резервістів, перевірки військово-облікових документів, а також у визначених законом випадках до доставлення та адміністративного затримання осіб, які вчинили правопорушення, передбачені статтями 210, 210-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Разом із тим реалізація таких повноважень потребує чіткого розуміння меж компетенції поліцейського, підстав застосування заходів адміністративного примусу, процесуального порядку їх оформлення та гарантій дотримання прав і свобод людини. Особливої актуальності ці питання набувають у зв'язку з тим, що порушення процедури доставлення або адміністративного затримання, неналежне документування підстав застосування примусових заходів, відсутність належного роз'яснення прав особі чи недотримання строків можуть призводити до визнання дій працівників поліції протиправними в судовому порядку.

Методичні рекомендації підготовлено з метою формування єдиного підходу до застосування працівниками Національної поліції України норм адміністративного законодавства під час здійснення мобілізаційних заходів. У рекомендаціях розкрито нормативно-правові засади діяльності поліції і територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, визначено процесуальні форми забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері мобілізаційного законодавства, запропоновано

практичні алгоритми дій поліцейського у типових ситуаціях, а також узагальнено судову практику щодо оскарження дій працівників поліції під час здійснення відповідних заходів, окремо розглянуто правові засади, доставлення, затримання, алгоритми дій та порядок оформлення протоколу про адміністративне затримання.

Практична значимість рекомендацій виявляється у можливості їх застосування працівниками Національної поліції України для мінімізації кількості помилок, підвищення ефективності складання матеріалів справ про адміністративні правопорушення, що своєю чергою сприятиме дотриманню принципів законності, об'єктивності та неупередженості в провадженнях у справах про адміністративні правопорушення, а також використання закладами вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України під час реалізації форм професійного навчання поліцейських та проведенні наукових досліджень.

РОЗДІЛ 1
НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАКОННОСТІ ДІЙ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ І ТЦК ТА СП ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ

1.1 Правове визначення обов'язків громадян України у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації

В умовах дії правового режиму воєнного стану та проведення загальної мобілізації особливого значення набуває належне виконання громадянами України обов'язків у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації. Такі обов'язки є складовою конституційного обов'язку громадян щодо захисту незалежності та територіальної цілісності держави. У даному контексті ключовим елементом правового регулювання мобілізаційних відносин є встановлення обов'язків громадян.

Відповідно до статті 1 Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»:

> *МОБІЛІЗАЦІЯ – комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України (далі – ЗСУ), інших військових формувань, сил цивільного захисту – на організацію і штати воєнного часу*[1].

[1] Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21 жовтня 1993 року № 3543-XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1993. № 44. Ст. 416 (з наступними змінами та доповненнями).

Відповідно до статті 65 Конституції України захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України[2]. Реалізація цього конституційного положення забезпечується через систему законодавства у сфері оборони, військового обов'язку та мобілізаційної підготовки.

Основним нормативно-правовим актом, який визначає обов'язки громадян у зазначеній сфері, є Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію». Так, стаття 22 цього Закону встановлює, що громадяни України зобов'язані виконувати визначені обов'язки у період мобілізації, що є правовою формою забезпечення обороноздатності держави[3].

У частині 3 статті 22 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» визначено перелік обов'язків громадян під час мобілізації. Зокрема, громадяни України зобов'язані:

1. *Протягом 60 календарних днів з дня набрання чинності Указом Президента України про оголошення мобілізації, затвердженим Верховною Радою України, уточнити свої облікові дані*. Уточнення таких даних можливе:

– через центри надання адміністративних послуг (ЦНАП);

– через електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного або резервіста;

– безпосередньо у територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки (далі – ТЦК та СП) за місцем перебування або фактичного знаходження особи.

2. *У разі отримання повістки про виклик до територіального центру комплектування та соціальної підтримки громадянин зобов'язаний з'явитися у зазначені у ній місце та строк.*

---

[2] Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України.* 1996. № 30. Ст. 141 (з наступними змінами та доповненнями).

[3] Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21 жовтня 1993 року № 3543-XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1993. № 44. Ст. 416 (з наступними змінами та доповненнями).

Невиконання цього обов'язку тягне за собою відповідальність, передбачену чинним законодавством України.

Водночас законодавством передбачено випадки, за наявності яких неприбуття особи до ТЦК та СП може визнаватися таким, що сталося з поважних причин. Поважними причинами неприбуття громадянина у строк, визначений у повістці, за умови їх документального підтвердження відповідними уповноваженими державними органами, установами та організаціями державної або комунальної форми власності, визнаються: перешкода стихійного характеру, хвороба громадянина, воєнні дії на відповідній території та їх наслідки або інші обставини, які об'єктивно позбавили його можливості особисто прибути у визначені пункт і строк; смерть близького родича (батьків, дружини (чоловіка), дитини, рідних брата, сестри, діда, баби) або близького родича його дружини (чоловіка).

У разі неприбуття громадянин зобов'язаний у найкоротший строк, але не пізніше 3 діб від визначених у повістці дати і часу прибуття, повідомити ТЦК та СП про причини неявки шляхом безпосереднього звернення або в інший доступний спосіб, з подальшим обов'язковим прибуттям до ТЦК та СП у строк, що не перевищує 7 календарних днів.

3. Згідно з частиною 6 статті 22 зазначеного Закону, у період проведення мобілізації (крім цільової, яка проводиться з метою ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру державного рівня та їх наслідків, а також у відбудовний період для ліквідації наслідків воєнних дій[4]) *громадяни України чоловічої статі віком від 18 до 60 років зобов'язані постійно мати при собі військово-обліковий документ (відповідно до належності: військовий квиток, або тимчасове посвідчення військовозобов'язаного) та пред'являти його на вимогу*:

– уповноваженого представника територіального центру комплектування та соціальної підтримки;

[4] Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02 жовтня 2012 року № 5403-VI. *Відомості Верховної Ради України.* 2013. № 34–35. Ст. 458 (з наступними змінами та доповненнями).

– або працівника поліції, який діє в межах наданих йому законних повноважень.

Невиконання визначених обов'язків щодо мобілізаційної підготовки кваліфікується як порушення законодавства про оборону, мобілізацію та військовий обов'язок, що може мати наслідком притягнення особи до адміністративної відповідальності за статтями 210-1, 211 КУпАП[5] або кримінальної – за статтею 336 КК України[6].

1.2 Правова регламентація повноважень працівників Національної поліції України під час мобілізаційних заходів

Важливою передумовою для з'ясування правових підстав дій поліції під час мобілізаційних заходів є чітке розмежування двох суміжних, але принципово різних понять – «воєнний стан» і «стан війни». У вітчизняному правовому дискурсі ці терміни нерідко вживаються як тотожні, що є хибним і може спотворювати розуміння правового статусу суб'єктів відповідних правовідносин. Воєнний стан – це особливий правовий режим, що регламентується Законом України «Про правовий режим воєнного стану»[7] і впроваджується указом Президента з подальшим затвердженням Верховною Радою України. Він передбачає тимчасове запровадження особливих правил функціонування органів державної влади, обмеження конституційних прав

[5] Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07 грудня 1984 року № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР.* 1984. № 51. Ст. 1122 (з наступними змінами та доповненнями).

[6] Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. С. 131 (з наступними змінами та доповненнями).

[7] Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2015. № 28. Ст. 250 (з наступними змінами та доповненнями).

і свобод громадян, мобілізаційні заходи, обмеження руху, трудову повинність тощо. Його мета – забезпечення оборони, безпеки та відсічі збройній агресії у внутрішньодержавному вимірі.

Натомість стан війни є категорією міжнародного публічного права і означає офіційне визнання конфлікту між двома державами як війни з відповідними правовими наслідками на міжнародній арені. Він пов'язаний із правом на самооборону згідно зі статтею 51 Статуту ООН, відкриттям стану воєнних дій та зміною зовнішньополітичного статусу держави[8]. Примітно, що Україна не оголошувала стан війни з росією в міжнародно-правовому сенсі, попри те що дії рф з 2014 року, і особливо з 24 лютого 2022 року, за своїми ознаками є збройною агресією. Таким чином, запровадження воєнного стану в Україні є правовою реакцією на зовнішню агресію в рамках внутрішнього законодавства, але не є автоматичним оголошенням стану війни. Зазначене розмежування має не лише теоретичне, але й суто практичне значення: від правильного розуміння правового режиму залежать обсяг повноважень органів влади та характер обов'язків громадян.

Конституційна норма, закріплена у статті 64 Основного Закону, допускає можливість обмеження прав і свобод в умовах воєнного стану, однак лише за умови їх чіткого нормативного визначення та часової обмеженості[9]. Це положення визначає фундаментальну рамку, у межах якої має здійснюватися діяльність усіх суб'єктів владних повноважень. Наголосимо, що принцип законності у діяльності органів публічної влади передбачає не лише формальну відповідність дій нормам законодавства, а й їх здійснення у визначених межах, із дотриманням процедур та гарантій прав людини. В умовах воєнного стану цей принцип набуває особливого значення, оскільки саме він виступає запобіжником від надмірного втручання держави у сферу приватних прав.

---

[8] Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 року. *Офіційний вісник України*. 2025. № 70. Ст. 4849.

[9] Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України.* 1996. № 30. Ст. 141 (з наступними змінами та доповненнями).

Правове регулювання діяльності Національної поліції України під час мобілізаційних заходів ґрунтується на комплексі нормативно-правових актів, які у взаємодії формують механізм реалізації правоохоронних функцій в умовах особливого періоду. Аналіз чинних нормативно-правових актів свідчить про багаторівневий характер такого регулювання, що охоплює як законодавчий, так і підзаконний рівні.

На законодавчому рівні ключовою є норма частини 5 статті 24 Закону України «Про Національну поліцію», яка визначає додаткові повноваження поліції, а саме, *за зверненням територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів Служби безпеки України або розвідувальних органів України органи та підрозділи, що входять до системи поліції, беруть участь у здійсненні заходів щодо оповіщення військовозобов'язаних та резервістів спільно з представниками територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, а також здійснюють адміністративне затримання та доставлення до цих центрів та органів призовників, військовозобов'язаних та резервістів, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210, 210-1 КУпАП*[10]. У зв'язку із цим важливого значення набуває визначення правових підстав доставлення та адміністративного затримання осіб, які порушують законодавство про мобілізацію та військовий облік.

У свою чергу при порушенні призовниками, військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку, порушенні законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію правовою основою здійснення органами Національної поліції України доставлення є стаття 259 КУпАП[11], адміністративного затримання – статті 260–263 КУпАП[12].

---

[10] Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2015. № 40–41. Ст. 379 (з наступними змінами та доповненнями).

[11] Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07 грудня 1984 року № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР.* 1984. № 51. Ст. 1122 (з наступними змінами та доповненнями).

[12] Там само.

Законодавчі положення щодо повноважень поліції під час мобілізаційних заходів отримують подальшу деталізацію у підзаконних нормативно-правових актах.

На підзаконному рівні правову основу діяльності поліції під час мобілізаційних заходів складають акти Кабінету Міністрів України, відомчі нормативно-правові акти Міністерства внутрішніх справ України та міжвідомчі акти. Такий багаторівневий характер правового регулювання зумовлений необхідністю оперативного реагування на динамічні зміни суспільних відносин в умовах дії правового режиму воєнного стану та забезпечення чіткої міжвідомчої взаємодії органів державної влади.

Особливе значення у механізмі правового регулювання діяльності поліції мають постанови Кабінету Міністрів України, які визначають практичний порядок реалізації безпосередньої участь Національної поліції України у мобілізаційних заходах.

Перш за все, доцільно звернути увагу на Порядок проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 року № 560, яким встановлено конкретні обов'язки керівників територіальних органів (підрозділів) поліції та визначено алгоритм дій групи оповіщення, у складі якої можуть перебувати представники ТЦК та СП, а також поліцейські.

Відповідно до пункту 16 зазначеного Порядку на керівників територіальних органів (підрозділів) поліції з набранням чинності Указом Президента України про оголошення (продовження) мобілізації та/або з отриманням розпорядження про проведення заходів мобілізації покладаються такі повноваження:

– забезпечувати участь поліцейських у здійсненні заходів щодо оповіщення резервістів та військовозобов'язаних разом з представниками територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки або у складі груп оповіщення;

– організовувати за зверненням територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів СБУ або розвідувальних органів України, адміністративне затримання та доставлення

органами (підрозділами) поліції до зазначених центрів та органів резервістів та військовозобов'язаних, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210 і 210-1 КУпАП. Адміністративне затримання таких осіб здійснюється незалежно від їх місця перебування на військовому обліку. У такому разі затримана особа доставляється до найближчого територіального центру комплектування та соціальної підтримки або органів СБУ, або відповідних підрозділів розвідувальних органів;

– забезпечувати внесення до реєстрів та баз (банків) даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС, інформацію про осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210 і 210-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення, провадження у справах за якими здійснюється територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки;

– повідомляти районному (міському) територіальному центру комплектування та соціальної підтримки про неможливість здійснити адміністративне затримання та доставлення протягом 30 календарних днів до такого центру осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210 і 210-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення;

– організовують проведення поліцейськими перевірок в осіб чоловічої статі віком від 18 до 60 років військово-облікового документа (військово-облікового документа в електронній формі) разом з документом, що посвідчує особу, та у разі відсутності у такої особи військово-облікового документа (військово-облікового документа в електронній формі) чи наявності інформації в реєстрах та базах (банках) даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС, про розшук такої особи здійснення адміністративного затримання та доставлення такої особи до найближчого територіального центру комплектування та соціальної підтримки[13].

[13] Порядок проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період : постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 року № 560. *Офіційний вісник України.* 2024. № 49. Ст. 2979 (з наступними змінами та доповненнями).

Також, Порядком визначено, що до складу групи оповіщення можуть включатися уповноважені представники ТЦК та СП, представники органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, а також працівники Національної поліції України. При цьому участь працівників поліції у складі груп оповіщення має допоміжний та правоохоронний характер і спрямована, насамперед, на забезпечення публічного порядку, безпеки членів групи оповіщення та реагування на можливі правопорушення.

У складі групи оповіщення поліцейський може здійснювати:

– комунікацію з громадянами;

– зупинку транспортного засобу (стаття 35 Закону України «Про Національну поліцію»);

– перевірку документів (стаття 32 Закону України «Про Національну поліцію»);

– перевірку наявності інформації в реєстрах та базах (банках) даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС, про розшук такої особи (п. 16 Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 року № 560);

– адміністративне затримання та доставлення до найближчого ТЦК та СП.

Здійснивши аналіз нормативно визначених повноважень працівників Національної поліції України у складі груп оповіщення доцільним є детальний розгляд практичного алгоритму їх дій під час реалізації мобілізаційних заходів. Такий підхід дозволяє не лише окреслити межі компетенції поліцейського, а й визначити послідовність його дій у конкретних правових ситуаціях.

Відповідно до вимог визначених зазначеним Порядком, старший групи оповіщення або уповноважений представник ТЦК та СП, який безпосередньо здійснює оповіщення громадян, зобов'язаний діяти відкрито, коректно та виключно в межах наданих законом повноважень. Під час звернення до громадянина така особа повинна відрекомендуватися, повідомити своє прізвище, ім'я,

посаду, а також чітко роз'яснити мету звернення та підстави проведення відповідних дій. Комунікація з громадянином має здійснюватися у ввічливій формі з дотриманням принципів поваги до честі та гідності людини, недопущенням проявів психологічного тиску чи неправомірного примусу.

На вимогу громадянина пред'являє свій паспорт громадянина України (посвідчення офіцера, військовий квиток, службове посвідчення), службове посвідчення особи, уповноваженої вручати повістки, а також пропонує громадянину пред'явити його військово-обліковий документ (військово-обліковий документ в електронній формі) разом з документом, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України[14]. Крім того, обов'язковому пред'явленню підлягає посвідчення особи, уповноваженої вручати повістки. Такий порядок спрямований на забезпечення відкритості діяльності груп оповіщення, недопущення зловживань та гарантування громадянам можливості переконатися у законності дій посадових осіб.

Одночасно уповноважений представник ТЦК та СП має право запропонувати громадянину пред'явити документи, що посвідчують його особу та підтверджують громадянство України, а також військово-облікові документи. Такі документи можуть надаватися як у паперовій, так і в електронній формі за умови наявності технічної можливості для їх перевірки. Метою таких дій є встановлення особи громадянина, перевірка його належності до категорії військовозобов'язаних або резервістів та підтвердження наявності правових підстав для вручення повістки.

У разі якщо громадянин підлягає оповіщенню відповідно до розпорядження голови районної, міської державної адміністрації (військової адміністрації) або відповідного керівника ТЦК та СП, його особу належним чином встановлено, а факт присутності підтверджено, уповноважений представник ТЦК та СП здійснює вручення повістки.

[14] Порядок проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період : постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 року № 560. *Офіційний вісник України.* 2024. № 49. Ст. 2979 (з наступними змінами та доповненнями).

При цьому *вручення повістки є виключною компетенцією представника ТЦК та СП, тоді як працівник поліції не наділений правом самостійно вручати повістки чи здійснювати оповіщення громадян.*

Окремої уваги потребує ситуація відмови резервіста або військовозобов'язаного від отримання повістки. У такому випадку представник, який здійснює вручення, складає акт відмови від отримання повістки. Зазначений акт є процесуальним документом, що підтверджує факт відмови особи від виконання передбаченого законом обов'язку, та підписується не менш як двома членами групи оповіщення, які були присутні під час відповідної події. Факт складання акта має важливе юридичне значення, оскільки надалі він є підставою для вжиття заходів реагування, передбачених законодавством про мобілізаційну підготовку та мобілізацію.

Складений акт обов'язково оголошується громадянину незалежно від його ставлення до дій групи оповіщення. Після цього документ передається до відповідного ТЦК та СП для реєстрації та подальшого прийняття рішення щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності. Реєстрація акта є обов'язковою процедурою та забезпечує належне документальне оформлення факту відмови від отримання повістки.

У випадках, коли до складу групи оповіщення входить працівник поліції, а військовозобов'язаний або резервіст відмовляється від отримання повістки, поліцейський може здійснити адміністративне затримання за зверненням ТЦК та СП відповідно до частини 3 статті 38 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»[15], частини 1 статті 27 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»[16], пунктів 56, 79 Порядку організації та ведення військового обліку призовників,

[15] Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25 березня 1992 року № 2232-XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1992. № 27. Ст. 385 (з наступними змінами та доповненнями).

[16] Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21 жовтня 1993 року № 3543-XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1993. № 44. Ст. 416 (з наступними змінами та доповненнями).

військовозобов'язаних та резервістів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року № 1487[17].

Після здійснення адміністративного затримання особа доставляється до відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки для складання протоколу про адміністративне правопорушення та вирішення питання щодо притягнення до адміністративної відповідальності. При цьому працівник поліції зобов'язаний діяти виключно у спосіб, визначений законом, із безумовним дотриманням прав і свобод людини, роз'ясненням особі підстав затримання та її процесуальних прав.

Зазначений порядок дій узгоджується з положеннями частини 3 статті 22 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»[18], якою встановлено обов'язок громадян уточнювати військово-облікові дані та з'являтися за викликом або повісткою, а також із пунктом 1 частини 2 статті 262 КУпАП[19], що визначають органи Національної поліції України як уповноважених суб'єктів здійснення адміністративного затримання у випадках, передбачених законодавством.

Поряд із участю у заходах оповіщення важливим напрямом діяльності поліції в умовах воєнного стану є забезпечення режимних заходів на блокпостах. Дане питання повноважень поліції є одним із найбільш дискусійних у правозастосовній практиці.

Для належного розуміння обсягу повноважень поліцейських на блокпостах, необхідно насамперед звернутися до нормативного визначення поняття «блокпост».

---

[17] Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів : постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року № 1487. *Офіційний вісник України*. 2023. № 5. Ст. 409.

[18] Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21 жовтня 1993 року № 3543-XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1993. № 44. Ст. 416 (з наступними змінами та доповненнями).

[19] Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07 грудня 1984 року № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР.* 1984. № 51. Ст. 1122 (з наступними змінами та доповненнями).

Відповідно до пункту 3 Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1455:

> *БЛОКПОСТ – посилений контрольно-пропускний пункт, який за рішенням військового командування тимчасово встановлюється на вході/виході (в'їзді/виїзді) на територію / з території, де введено воєнний стан і встановлено особливий режим, на якому облаштовуються місця для перевірки осіб, транспортних засобів, багажу та вантажів, позиції вогневих засобів та бойової техніки, місця для відпочинку та забезпечення життєдіяльності особового складу, до складу якого можуть входити службові особи військових формувань та правоохоронних органів, які відповідно до закону залучені до здійснення заходів правового режиму воєнного стану*[20].

Повноваження працівників поліції щодо зупинення транспортних засобів на блокпостах мають як загальні, так і спеціальні правові підстави.

На загальному рівні правової регламентації, підставою для зупинення транспортного засобу є пункт 7 частини 1 статті 35 Закону України «Про Національну поліцію», відповідно до якого поліцейський має право зупиняти транспортні засоби у разі, якщо уповноважений орган державної влади прийняв рішення про обмеження чи заборону руху.

При зупиненні транспортного засобу на блокпосту поліцейський зобов'язаний дотримуватись чіткого алгоритму дій, що базується на вимогах чинного законодавства.

---

[20] Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан : постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1455. *Офіційний вісник України.* 2022. № 11. Ст. 584.

По-перше, відповідно до частини 3 статті 35 Закону України «Про Національну поліцію», поліцейський зобов'язаний поінформувати водія про конкретну причину зупинення з детальним описом правової підстави[21]. Надання будь-яких додаткових документів на підтвердження причин зупинення чинним законодавством не передбачено. Для практичного застосування достатньо усного повідомлення водію з посиланням на відповідну норму. Як, приклад, рекомендованою формулою усного повідомлення є:

> *Ваш транспортний засіб зупинено на підставі пункту 7 частини 1 статті 35 Закону України «Про Національну поліцію», у зв'язку з рішенням обласної військової адміністрації про обмеження руху на цій ділянці дороги.*

По-друге, поліцейський має право вимагати пред'явлення документів на підставі статті 32 Закону України «Про Національну поліцію», яка надає таке право, зокрема, якщо особа перебуває на території чи об'єкті із спеціальним режимом або в місці здійснення спеціального поліцейського контролю[22]. Блокпост за своєю правовою природою є саме таким місцем.

По-третє, обов'язок водія пред'явити документи узгоджується з правом поліцейського їх перевіряти. Стаття 16 Закону України «Про дорожній рух» прямо зобов'язує водія мати при собі та на вимогу поліцейського пред'являти для перевірки посвідчення водія, реєстраційний документ на транспортний засіб, а у випадках, передбачених законодавством, – страховий поліс[23].

По-четверте, підпункт «а» пункту 2.4. Правил дорожнього руху, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306.

---

[21] Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2015. № 40–41. Ст. 379 (з наступними змінами та доповненнями)

[22] Там само.

[23] Про дорожній рух : Закон України від 30 червня 1993 року № 3353-XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1993. № 31. Ст. 338 (з наступними змінами та доповненнями).

Разом із загальними підставами для зупинення транспортних засобів у період дії воєнного стану застосовуються також спеціальні правові механізми контролю.

На спеціальному рівні правового регулювання підстави для зупинення транспортних засобів істотно розширюються в умовах дії правового режиму воєнного стану. Так, статтею 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» серед правових заходів воєнного стану прямо передбачає встановлення:

1) особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також рух транспортних засобів відповідно до Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1455[24];

2) перевірки документів у осіб, а в разі потреби проведення огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України відповідно до Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1456[25].

---

[24] Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан : постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1455. *Офіційний вісник України.* 2022. № 11. Ст. 584.

[25] Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1456. *Офіційний вісник України*. 2022. № 12. Ст. 641.

Пунктом 10 цього Порядку визначено перелік *підстав для зупинки транспортного засобу уповноваженою особою*, серед них:

– порушення водієм Правил дорожнього руху;

– якщо є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу;

– якщо є інформація, що свідчить про причетність водія або пасажирів транспортного засобу до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, або якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб чи вантаж можуть бути об'єктом чи знаряддям учинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення;

– якщо транспортний засіб перебуває в розшуку;

– необхідності здійснення опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути;

– необхідності залучення водія транспортного засобу до надання допомоги іншим учасникам дорожнього руху або поліцейським або як свідка під час оформлення протоколів про адміністративні правопорушення чи матеріалів дорожньо-транспортних пригод;

– необхідності обмеження чи заборони руху транспортних засобів;

– якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху;

– порушення порядку визначення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв;

– проїзду транспортних засобів через блокпости та контрольні пункти в'їзду-виїзду[26].

Аналіз положень зазначеного Порядку дає підстави висновувати про те, що сам факт проїзду через блокпост є достатньою підставою для зупинення транспортного засобу та перевірки документів, адже на законодавчому рівні не визначено конкретних додаткових підстав,

[26] Там само.

за наявності яких уповноважена особа приймає рішення про необхідність зупинення транспортного засобу безпосередньо на блокпості.

Аналіз сформованої судової практики підтверджує законність дій поліцейських під час зупинення транспортних засобів та перевірки документів на блокпостах в умовах воєнного стану. Суди як першої, так і апеляційної інстанцій послідовно відхиляють доводи водіїв про незаконність таких зупинень.

1. Проїзд транспортного засобу через блокпост є самостійною правовою підставою для його зупинення працівниками поліції з метою перевірки документів водія та транспортного засобу. Реалізація таких повноважень не залежність від наявності чи відсутності факту порушення водієм Правил дорожнього руху.

> *Рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 15 серпня 2023 року у справі № 755/6630/2[27]; Рішення Зіньківського районного суду Полтавської області від 04 серпня 2023 року у справі № 530/851/23[28]; Рішення Соснівського районного суду м. Черкаси від 22 квітня 2026 року у справі № 712/17488/25[29].*

2. Працівники поліції мають право зупиняти транспортний засіб як у разі виявлення порушення водієм Правил дорожнього руху або з метою запобігання вчиненню адміністративних правопорушень, так і у зв'язку із необхідністю забезпечення заходів правового режиму воєнного стану.

---

[27] Рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 15 серпня 2023 року у справі № 755/6630/2. *Єдиний реєстр судових рішень.* URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/112836863

[28] Рішення Зіньківського районного суду Полтавської області від 04 серпня 2023 року у справі № 530/851/23. *Єдиний реєстр судових рішень.* URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/112689229

[29] Рішення Соснівського районного суду м. Черкаси від 22 квітня 2026 року у справі № 712/17488/25. *Єдиний реєстр судових рішень.* URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/136099308

Постанова Врадіївського районного суду Миколаївської області від 08 вересня 2023 року у справі № 474/786/23[30]*; Постанова Києво-Святошинського районного суду Київської області від 04 липня 2023 року у справі № 369/9288/23*[31]*; Рішення Комунарського районний суду м. Запоріжжя від 12 грудня 2025 року у справі № 333/8005/25*[32]*.*

3. Під час проїзду блокпоста в умовах воєнного стану, працівник поліції має достатньо підстав для зупинки транспортного засобу.

Рішення Житомирського районного суду Житомирської області від 04 жовтня 2023 року у справі № 278/3012/2[33]*; Рішення Миргородського міськрайонного суду Полтавської області від 25 травня 2023 року у справі № 541/1999/23*[34]*; Постанова Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 25 травня 2023 року у справі № 335/3618/23*[35]*.*

4. Нормами законодавства не встановлено обов`язку уповноважених осіб пред`являти особам, які підлягають

---

[30] Постанова Врадіївського районного суду Миколаївської області від 08 вересня 2023 року у справі № 474/786/23. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/113350457

[31] Постанова Києво-Святошинського районного суду Київської області від 04 липня 2023 року у справі № 369/9288/23. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/112015714

[32] Рішення Комунарського районний суду м. Запоріжжя від 12 грудня 2025 року у справі № 333/8005/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/132579268

[33] Рішення Житомирського районного суду Житомирської області від 04 жовтня 2023 року у справі № 278/3012/2. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/113957288

[34] Рішення Миргородського міськрайонного суду Полтавської області від 25 травня 2023 року у справі № 541/1999/23. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/113487222

[35] Постанова Орджонікідзевського районного суд м. Запоріжжя від 25 травня 2023 року у справі № 335/3618/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/111243176

контролю на блокпості, наказу коменданта про визначення уповноважених осіб.

> *Рішення Хмельницького окружного адміністративного суду від 30 січня 2023 року у справі № 560/11863/22*[36]*; Рішення Лозівського міськрайонного суду Харківської області від 03 листопада 2025 року у справі № 629/6730/25*[37]*.*

Крім безпосередньої зупинки транспортних засобів, законодавством також визначено перелік заходів, які можуть здійснюватися на блокпостах.

Відповідно до підпункту 1 пункту 20 Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1455 заходи з контролю в`їзду/виїзду на блокпостах включають:

– перевірку документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи;

– перевірку документів, необхідних для здійснення перевезення вантажу (документів на транспортний засіб, документів на вантаж, дорожнього листа тощо);

– проведення огляду транспортного засобу та вантажу (товару) щодо відповідності документам на вантаж (товар);

– затримання осіб, транспортних засобів, вантажу (товару), проведення їх огляду та передачу їх уповноваженим представникам правоохоронних органів;

---

[36] Рішення Хмельницького окружного адміністративного суду від 30 січня 2023 року у справі № 560/11863/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/108692975

[37] Рішення Лозівського міськрайонного суду Харківської області від 03 листопада 2025 року у справі № 629/6730/25. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/131490973

– тимчасове обмеження (заборону) руху транспортних засобів та осіб[38].

Зазначимо, що важливого значення набуває питання визначення кола уповноважених осіб, які мають право здійснювати такі заходи контролю в умовах воєнного стану. Нормативно визначено, що право на проведення перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян надано відповідним уповноваженим особам Національної поліції, СБУ, Управління державної охорони, Національної гвардії, Держприкордонслужби, ДМС, Держмитслужби та Збройних Сил, які визначені в наказі коменданта[39].

[38] Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан : постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1455. *Офіційний вісник України.* 2022. № 11. Ст. 584.

[39] Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1456. *Офіційний вісник України*. 2022. № 12. Ст. 641.

РОЗДІЛ 2
ПРОЦЕСУАЛЬНІ ФОРМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ МОБІЛІЗАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

2.1 Доставлення осіб до ТЦК та СП за порушення мобілізаційного законодавства: правова регламентація, підстави, уповноважені суб'єкти, процесуальний порядок та оформлення

Доставлення осіб, які вчинили порушення мобілізаційного законодавства застосовується з метою належного документування правопорушення.

Перш ніж перейти до безпосереднього розгляду особливостей доставлення осіб до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки за порушення законодавства про мобілізаційну підготовку та мобілізацію, доцільно зупинитися на загальнотеоретичних та нормативно-правових засадах застосування такого заходу, як доставлення. Це обумовлено тим, що правильне розуміння правової природи доставлення, його мети, підстав застосування, меж реалізації та процесуального порядку є необхідною передумовою для законного та обґрунтованого здійснення відповідних повноважень працівниками Національної поліції України.

На жаль, в КУпАП законодавець не дає визначення доставлення, його вироблено наукою адміністративного права: «доставлення примусове супроводження фізичної особи з метою складання протоколу про адміністративне правопорушення при неможливості

його складання на місці виявлення адміністративного правопорушення, якщо складання протоколу є обов'язковим»[40].

Правовою підставою адміністративного доставлення є частина 1 статті 259 КУпАП, відповідно до якої:

> *З метою складання протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, порушника може бути доставлено в поліцію, до територіального центру комплектування та соціальної підтримки, іншого органу (установи), уповноваженого розглядати справу про адміністративне правопорушення*[41].

Положення зазначеної статті не визначають конкретного строку для доставлення порушника, законодавець лише встановлює, що воно має бути проведене в можливо короткий строк (частина 8 статті 259 КУпАП).

За даною категорією правопорушень законодавцем не встановлено вичерпного кола суб'єктів, уповноважених здійснювати доставлення. Проте, аналіз положень статті 259 КУпАП та правозастосовної практики дає підстави стверджувати, що до них належать:

– працівники Національної поліції України;
– посадові особи Військової служби правопорядку (ВСП);
– військовослужбовці Збройних Сил України.

Наявність у цьому переліку не лише поліцейських, а й представників ВСП та військовослужбовців ЗСУ обумовлена специфікою правопорушень у сфері військового обліку, які безпосередньо пов'язані з обороноздатністю держави та мобілізаційною готовністю.

Водночас, реалізація повноважень щодо доставлення кожним із зазначених суб'єктів здійснюється в межах їх компетенції,

---

[40] Провадження у справах про адміністративні правопорушення, підвідомчі підрозділам Національної поліції України / О. М. Головков, Д. В. Кіблик, М. В. Кривонос та ін. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2025. С. 91.

[41] Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07 грудня 1984 року № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР.* 1984. № 51. Ст. 1122 (з наступними змінами та доповненнями).

визначеної відповідним законодавством. Поліцейські діють на підставі Закону України «Про Національну поліцію» та КУпАП; посадові особи ВСП – відповідно до Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України»; військовослужбовці ЗСУ – в межах повноважень, визначених законодавством про оборону та мобілізацію.

Доставлення порушника для складання протоколу є первинною дією компетентних органів, що здійснюється їх посадовими особами при виявлення адміністративного правопорушення. Доставлення особи можливо тільки в тих випадках, коли вчинене адміністративне правопорушення, в якому особа підозрюється, передбачає складання протоколу.

Випадки, коли протокол про адміністративне правопорушення у разі вчинення в особливий період адміністративних правопорушень, передбачених статтями 210, 210-1 КУпАП, не складається, визначені в частинах 6 і 7 статті 258 КУпАП, якщо особа не з'явилася без поважних причин або не повідомила причину неприбуття на виклик територіального центру комплектування та соціальної підтримки або якщо особа подала відповідну заяву, в якій вона не оспорює допущене порушення та згодна на притягнення її до адміністративної відповідальності за її відсутності. У випадках, передбачених частинами 6 і 7 статті 258 КУпАП, уповноважені посадові особи після отримання підтвердних документів про отримання особою виклику або відповідної заяви виносять постанову у справі про адміністративне правопорушення відповідно до вимог статті 283 КУпАП[42]. Таким чином, законодавець фактично допускає можливість розгляду справи та винесення постанови навіть за відсутності особи, якщо її належне повідомлення підтверджується відповідними доказами.

Наголосимо, що відповідно до статті 235 КУпАП розгляд справ про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210

[42] [42] Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07 грудня 1984 року № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР.* 1984. № 51. Ст. 1122 (з наступними змінами та доповненнями).

і 210-1 КУпАП, належить до компетенції територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки[43]. Саме уповноважені посадові особи (керівники) ТЦК та СП уповноважені розглядати відповідні адміністративні матеріали, встановлювати наявність чи відсутність складу адміністративного правопорушення та приймати рішення про накладення адміністративного стягнення. У практичній діяльності це означає, що у випадку, коли військовозобов'язаний або резервіст погоджується з фактом вчинення порушення правил військового обліку чи невиконання обов'язків, передбачених законодавством про мобілізаційну підготовку та мобілізацію, керівники ТЦК та СП може безпосередньо розглянути справу та винести постанову у справі про адміністративне правопорушення відповідно до вимог КУпАП.

Якщо особа оспорює сам факт вчинення нею адміністративних правопорушень, передбачених статтями 210 і 210-1 КУпАП, та не згодна на притягнення її до адміністративної відповідальності, то складання протоколу про адміністративне правопорушення стає обов'язковим, а отже можливе здійснення доставлення такої особи для його складання. Особливе значення у цьому контексті мають положення частини 9 статті 258 КУпАП, відповідно до яких у разі, якщо особа оспорює допущене порушення, не згодна на притягнення її до адміністративної відповідальності за її відсутності та подала про це відповідну заяву, уповноважена посадова особа зобов'язана скласти протокол про адміністративне правопорушення відповідно до вимог статті 256 КУпАП[44].

Саме у таких випадках за зверненням уповноважених посадових осіб ТЦК та СП працівники поліції в межах наданих законом повноважень можуть здійснювати доставлення особи до найближчого територіального центру комплектування та соціальної підтримки, що прямо зазначено у пункті 16 Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий

[43] Там само.

[44] Там само.

період[45]. Метою такого доставлення є забезпечення можливості належного складання процесуальних документів, встановлення особи правопорушника, отримання пояснень, оформлення протоколу про адміністративне правопорушення та подальшого розгляду справи у порядку, визначеному законодавством.

Рекомендованою фразою усного звернення до особи при доставленні, як приклад, може бути:

Шановний пане, з метою оформлення матеріалів щодо вчиненого Вами адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 210 КУпАП, прошу Вас прослідувати до територіального центру комплектування та соціальної підтримки для складання протоколу.

Отже, системний аналіз положень законодавства, дозволяє виділити умови, за яких здійснення працівниками поліції доставлення до ТЦК та СП за вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтями 210 та 210-1 КУпАП, є процесуально допустимою дією:

1. Наявність факту адміністративного правопорушення.
2. Неможливість скласти протокол на місці.
3. Добровільна згода особи на супровід.

Роль поліції у таких правовідносинах полягає саме у забезпеченні реалізації процесуальних повноважень ТЦК та СП шляхом застосування передбаченого законом заходу – доставлення, у випадках, коли без такого заходу належне провадження у справі є неможливим.

У цьому контексті, постає питання процесуального оформлення адміністративного доставлення. Попри відсутність у законодавстві вимоги щодо складання окремого процесуального документа при доставленні (на відміну від адміністративного затримання, де статтею 261 КУпАП передбачено обов'язкове складання протоколу), поліцейські зобов'язані дотримуватись таких вимог:

1. Усно повідомити особі підставу та мету доставлення із зазначенням конкретної правової норми (ст. 259 КУпАП).

[45] Порядок проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період : постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 року № 560. *Офіційний вісник України.* 2024. № 49. Ст. 2979 (з наступними змінами та доповненнями).

2. Передати особу уповноваженій посадовій особі ТЦК та СП для складання протоколу.

3. Уповноважена посадова особа ТЦК та СП формує в системі «Оберіг» довідку про доставлення громадянина(ки) до територіального центру комплектування та соціальної підтримки, яка засвідчує факт доставлення особи, і надається працівникові поліції.

4. У разі відмови особи добровільно слідувати до ТЦК та СП – вирішити питання щодо застосування адміністративного затримання з дотриманням усіх процесуальних вимог, передбачених статтями 260–263 КУпАП.

> ***У разі застосування фізичної сили або спеціальних засобів для забезпечення супроводу особи такі дії набувають ознак примусу і мають кваліфікуватись як адміністративне затримання з усіма передбаченими процесуальними гарантіями (ст. 260–263 КУпАП).***

Правильне розмежування доставлення (стаття 259 КУпАП) та адміністративним затриманням (статті 260–263 КУпАП) має вирішальне значення для законності дій поліцейського та дотримання прав особи. Основні відмінності між цими заходами в контексті притягнення осіб до адміністративної відповідальності за порушення адміністративного законодавства наведено нижче у таблиці:

Критерій	Доставлення (ст. 259 КУпАП)	Адміністративне затримання (ст. 261–263 КУпАП)
Правова природа	Процесуальна дія для складання протоколу	Примусовий захід забезпечення провадження
Мета	Оформлення протоколу про адміністративне правопорушення (якщо неможливо на місці)	Припинення правопорушення, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення

Критерій	Доставлення (ст. 259 КУпАП)	Адміністративне затримання (ст. 261–263 КУпАП)
Характер участі особи, відносно якої застосовується	Добровільний супровід (за відсутності опору)	Примусовий захід обмеження свободи пересування
Оформлення	Рапорт	Протокол про адміністративне затримання
Строк	Не встановлено (можливо короткий строк)	Не більше 3 годин
Інформування родичів, інших осіб	НЕ здійснюється	Родичів – обов'язково; власників відповідного підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу – на прохання затриманої особи
Інформування Центрів з надання безоплатної правничої допомоги	НЕ здійснюється	Обов'язково здійснюється надання відповідно до законодавства
Застосування примусу	Не передбачено; при застосуванні – переростає в затримання	Допускається в межах, встановлених законом

2.2 Адміністративне затримання осіб за порушення мобілізаційного законодавства: правова регламентація, підстави, уповноважені суб'єкти, процесуальний порядок та оформлення

Адміністративне затримання – це винятковий захід забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, що полягає у короткочасному примусовому обмеженні свободи пересування особи, яка вчинила адміністративне правопорушення,

уповноваженим на те органом (посадовою особою), що застосовується у випадках, прямо передбачених законами України, з метою припинення правопорушення, встановлення особи правопорушника, складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості його складення на місці вчинення, а також забезпечення своєчасного і правильного розгляду справи та виконання прийнятої по ній постанови.

Відповідно до пункту 1 частини 2 статті 262 КУпАП, адміністративне затримання провадиться Національною поліцією при порушенні призовниками, військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку, порушенні законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію[46]. Отже, на відміну від загальних підстав затримання, у цьому випадку закон прямо вказує на спеціальну категорію суб'єктів правопорушення (призовники, військовозобов'язані, резервісти) та відповідну сферу законодавства.

За зверненням територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, поліція має право здійснити адміністративне затримання.

Фактичними підставами для адміністративного затримання за вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтями 210, 210-1 КУпАП можуть бути:

– відсутність військово-облікового документа;
– відсутність відміток про перебування на військовому обліку;
– перебування особи у розшуку як військовозобов'язаного;
– неявка за повістками без поважних причин;
– відмова від отримання повістки працівникам ТЦК та СП;
– виявлення розбіжностей між військово-обліковими документами та даними реєстру «Оберіг»;
– несвоєчасне подання відомостей про зміну місця проживання, посади, роботи або освіти;
– порушення порядку проходження навчальних зборів.

[46] Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07 грудня 1984 року № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР.* 1984. № 51. Ст. 1122 (з наступними змінами та доповненнями).

При застосуванні адміністративного затримання поліцейський зобов'язаний дотримуватись процесуальних вимог, регламентованих статтями 260–263 КУпАП:

1. Складання протоколу про адміністративне затримання (ст. 261 КУпАП). Протокол складається уповноваженою посадовою особою (працівником поліції) із зазначенням:

– дати, часу і місця його складання;

– посади, прізвища, ім'я та по батькові посадової особи, яка склала протокол;

– прізвища, ім'я та по батькові та особистих даних затриманого;

– мотивів та правових підстав затримання;

– часу фактичного затримання (що є точкою відліку тривалості затримання);

– підписів особи, яка склала протокол та затриманого (або відмітки про відмову).

У разі відмови затриманого підписувати протокол – про це робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне затримання.

Особливості складання протоколу про адміністративне затримання в органах Національної поліції України також визначені у розділі ІІІ Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06 листопада 2015 року № 1376[47].

2. Повідомлення про затримання.

Уповноважені посадові особи зобов'язані:

– *негайно повідомити* родичів затриманої особи про її місце перебування (ст. 261 КУпАП);

– *на прохання затриманого* – повідомити власника відповідного підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу;

[47] Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 листопада № 1376. *Офіційний вісник України.*2015. № 99. Ст. 3405 (з наступними змінами та доповненнями).

– *інформувати центри з надання безоплатної правничої допомоги* про факт адміністративного затримання, крім випадків, якщо особа захищає себе особисто чи запросила захисника.

На місці фактичного обмеження свободи пересування особи (місце фактичного затримання) працівник поліції зобов'язаний здійснити **особистий огляд і огляд речей** з дотриманням вимог статті 264 КУпАП. Важливо пам'ятати, що особистий огляд провадиться особою однієї статі з оглядуваним і в присутності двох понятих тієї ж статі.

Згідно зі статтею 265 КУпАП, речі і документи, що є знаряддям або безпосереднім об'єктом правопорушення, виявлені під час затримання, особистого огляду або огляду речей, вилучаються посадовими особами Національної поліції, відповідно до зазначеного вище їх переліку.

Про проведення особистого огляду й огляду речей, а також про вилучення речей і документів робиться відповідний запис в протоколі про адміністративне затримання.

Таким чином, адміністративне затримання осіб за порушення правил військового обліку, передбачених статтями 210 та 210-1 КУпАП:

1) здійснюється винятково уповноваженими посадовими особами Національної поліції;

2) допускається тільки у разі наявності правових підстав, передбачених статтею 260 КУпАП;

3) вимагає суворого дотримання процесуального порядку, оформлення протоколу та повідомлення визначених суб'єктів;

4) не може перевищувати трьох годин без особливих виключень.

Недотримання вказаних вимог може бути підставою для оскарження дій посадової особи, визнання затримання незаконним та притягнення до дисциплінарної або правової відповідальності.

РОЗДІЛ 3
АЛГОРИТМИ ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО У ТИПОВИХ СИТУАЦІЯХ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ

3.1 Комунікація працівників поліції з громадянами під час перевірки військово-облікових документів разом із документом, що посвідчує особу

Важливе значення у діяльності поліцейських має належна комунікація з громадянами, оскільки саме від професійності спілкування, дотримання принципів законності, відкритості, поваги до честі та гідності людини залежить ефективність реалізації поліцейських повноважень, недопущення конфліктних ситуацій та забезпечення публічної довіри до поліції.

Практична діяльність свідчить, що під час перевірки військово-облікових документів можливі різні моделі поведінки громадян. У більшості випадків особи добровільно виконують законні вимоги поліцейського та надають необхідні документи для перевірки. Водночас, трапляються ситуації, коли особа відмовляється виконувати законні вимоги працівника поліції, поводиться агресивно, перешкоджає здійсненню перевірки або вчиняє злісну непокору законному розпорядженню поліцейського.

У зв'язку із цим алгоритм комунікації та подальших дій працівника поліції повинен відрізнятися залежно від поведінки особи та конкретної ситуації. Умовно такі ситуації можуть бути поділені на:

– комунікацію з особою, яка добровільно надає документи для перевірки;

– комунікацію з особою, яка відмовляється виконувати законні вимоги поліцейського та чинить злісну непокору.

Першочерговим завданням поліцейського під час контакту з громадянином є забезпечення законності та деескалації конфлікту. Незалежно від емоційного стану особи, її ставлення до мобілізаційних заходів чи наявності провокативної поведінки, працівник поліції повинен зберігати спокій, діяти стримано, професійно та впевнено. Будь-які дії поліцейського мають бути зрозумілими для громадянина, а кожна законна вимога – чітко аргументованою із посиланням на відповідні норми законодавства. Саме правова визначеність та належна комунікація значно знижують ризик ескалації конфлікту та подальшого оскарження дій поліцейського.

Алгоритм дій при комунікації поліцейського з особою, яка добровільно надає документи для перевірки (Додаток А).

Звертаючись до особи, або у разі звернення особи до поліцейського, відповідно до частини 3 статті 18 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейський зобов'язаний назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання, наприклад:

> *Добрий день! Дільничний офіцер поліції Кропивницького РУП ГУНП в Кіровоградській області, лейтенант поліції Чоботар».*

та на вимогу особи пред'явити службове посвідчення, надавши можливість ознайомитися з викладеною в ньому інформацією, не випускаючи його з рук.

Практично доцільним є пред'явлення службового посвідчення без додаткової вимоги громадянина, оскільки це демонструє відкритість дій працівника поліції та знижує рівень недовіри.

Під час здійснення мобілізаційних заходів працівник поліції повинен бути готовим до перевірки громадянами законності його повноважень та належності до органів Національної поліції України. У практичній діяльності нерідко виникають ситуації, коли особи ставлять під сумнів повноваження поліцейського, вимагають підтвердження його статусу або намагаються спровокувати конфлікт, посилаючись на нібито «незаконність» дій працівника поліції.

У зв'язку з цим кожен поліцейський повинен чітко розуміти, які саме ознаки офіційно підтверджують його належність до поліції та які документи є законними підтвердженнями службових повноважень.

Відповідно до статті 5-1 Закону України «Про Національну поліцію», ознаками належності особи до поліції є:

– символіка поліції;
– однострій поліцейського;
– спеціальне звання;
– відомчі відзнаки;
– спеціальний жетон;
– службове посвідчення.

Особливе значення серед зазначених ознак має службове посвідчення поліцейського. Відповідно до статті 17 Закону України «Про Національну поліцію», службове посвідчення та спеціальний жетон затверджуються Міністерством внутрішніх справ України. Жоден інший орган державної влади, підприємство, установа чи організація не уповноважені виготовляти або затверджувати посвідчення працівників поліції. Саме тому наявне службове посвідчення встановленого зразка є єдиним офіційним документом, який підтверджує повноваження особи як працівника Національної поліції України.

У разі виникнення конфліктної ситуації або спроби особи спровокувати суперечку щодо законності повноважень поліцейського працівник поліції повинен уникати емоційних дискусій, діяти стримано та продовжувати виконання службових обов'язків виключно в межах законодавства.

Особливу увагу необхідно приділяти питанням фото- та відеофіксації. Відповідно до статті 40 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейський має право використовувати технічні прилади та технічні засоби відеофіксації під час виконання службових повноважень, однак особа повинна бути повідомлена про ведення відеозапису.

Під час комунікації з громадянином поліцейський повинен повідомити про здійснення безперервної відеофіксації за допомогою портативного відеореєстратора, який закріплюється на його форменому одязі на грудях (ближче до плечового суглоба) так, щоб

не створювати перешкод діям поліцейського. У випадках, пов'язаних з необхідністю якісної фіксації подій, поліцейські можуть тримати портативний відеореєстратор у руках[48]. Застосування портативного відеореєстратора спрямоване на забезпечення законності, відкритості та об'єктивності дій працівника поліції, а також на дотримання прав і гарантій усіх учасників події.

Практично рекомендовано використовувати стандартне формулювання:

> *Повідомляю Вас про те, що ведеться безперервний відеозапис на портативний відеореєстратор відповідно до ст. 40 Закону України «Про Національну поліцію» та наказу МВС України «Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису» від 18.12.2018 № 1026.*

Такий відеозапис є важливим доказом правомірності дій поліцейського, дозволяє фіксувати поведінку особи, законність вимог працівника поліції, а також можливі факти непокори, агресії або погроз.

Разом із тим, працівник поліції повинен враховувати, що фото- та відеофіксація дій працівника поліції, у тому числі процесу пред'явлення службового посвідчення, не забороняється законодавством, оскільки діяльність Національної поліції України здійснюється на засадах відкритості та прозорості відповідно до статті 9 Закону України «Про Національну поліцію» та в межах визначених Конституцією України.

Одним із ключових елементів забезпечення працівниками поліції мобілізаційних заходів є вимога про пред'явлення документів. На підставі частини 2 статті 32 Закону України «Про Національну поліцію» у період дії воєнного стану та/або під час мобілізації (крім цільової)

[48] Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 18 грудня 2018 року № 1026. *Офіційний вісник України*. 2019. № 11. Ст. 378 (з наступними змінами та доповненнями).

поліцейський має право вимагати в особи чоловічої статі віком від 18 до 60 років пред'явлення нею військово-облікового документа разом з документом, що посвідчує особу, у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться в документах.

Під час перевірки документів працівник поліції повинен діяти коректно та послідовно. Законна вимога має бути сформульована чітко, наприклад:

> *На підставі частини 2 статті 32 Закону України «Про Національну поліцію» пред'явіть, будь ласка, Ваш військово-обліковий документ разом з документом, що посвідчує Вашу особу».*

У разі відмови особи поліцейський зобов'язаний повторно роз'яснити правові підстави своїх дій та попередити про можливу відповідальність за невиконання законної вимоги працівника поліції. Важливо, щоб усі дії та висловлювання працівника поліції були зафіксовані засобами відеозапису.

Алгоритм дій при комунікації з особою, яка відмовляється виконувати законні вимоги поліцейського та чинить злісну непокору (Додаток Б)

Під час здійснення заходів із перевірки військово-облікових документів працівники Національної поліції України можуть стикатися із випадками відмови громадян виконувати законні вимоги поліцейського, агресивною поведінкою, перешкоджанням виконанню службових повноважень або вчиненням злісної непокори. У таких ситуаціях дії поліцейського повинні бути чіткими, законними, пропорційними та спрямованими насамперед на деескалацію конфлікту, забезпечення публічної безпеки та дотримання прав людини.

Відповідно до статті 18 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейський зобов'язаний діяти виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, визначені Конституцією та законами України[49].

[49] Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2015. № 40–41. Ст. 379 (з наступними змінами та доповненнями).

У зв'язку із цим будь-які подальші дії поліцейського щодо застосування заходів адміністративного примусу повинні ґрунтуватися виключно на законній вимозі працівника поліції та належній фіксації поведінки особи.

На початковому етапі комунікації поліцейський зобов'язаний представитися, повідомити своє прізвище, посаду, спеціальне звання та, за вимогою особи, пред'явити службове посвідчення таким чином, щоб особа мала можливість ознайомитися з викладеною у ньому інформацією.

> *Добрий день! Дільничний офіцер поліції Кропивницького РУП ГУНП в Кіровоградській області, лейтенант поліції Чоботар».*

Наголошуємо, що для недопущення ескалації конфлікту доцільним є самостійне пред'явлення службового посвідчення без очікування відповідної вимоги громадянина.

Одночасно поліцейський повинен повідомити особу про здійснення безперервної відеофіксації за допомогою портативного відеореєстратора. Використання технічних засобів відеозапису є одним із превентивних поліцейських заходів та спрямоване на забезпечення відкритості, об'єктивності й належної фіксації дій усіх учасників комунікації.

При цьому особа має право здійснювати власну фото- чи відеофіксацію дій поліцейського, зокрема і службове посвідчення, оскільки відповідно до статті 9 Закону України «Про Національну поліцію» діяльність Національної поліції України здійснюється на засадах відкритості та прозорості.

Слід звернути увагу, що згідно із частиною третьою статті 18 Закону України «Про Національну поліцію» звертаючись до особи, або у разі звернення особи до поліцейського, поліцейський зобов'язаний назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання та пред'явити на її вимогу службове посвідчення, надавши можливість ознайомитися з викладеною в ньому інформацією, не випускаючи його з рук. На практиці формулювання цієї правової норми породжує розбіжності в її застосуванні, зокрема деякі поліцейські акцентують на ознайомленні і просять громадян

не фіксувати їх службове посвідчення, оскільки закон у цьому їх не зобов'язує, а дозволяє лише візуально оглянути документ.

> *Повідомляю Вас про те, що ведеться безперервний відеозапис на портативний відеореєстратор відповідно до ст. 40 Закону України «Про Національну поліцію» та наказу МВС України «Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису» від 18.12.2018 № 1026.*

Після цього працівник поліції повідомляє особі законну підставу перевірки документів та висуває вимогу про пред'явлення військово-облікового документа разом із документом, що посвідчує особу.

> *На підставі частини 2 статті 32 Закону України «Про Національну поліцію» пред'явіть, будь ласка, Ваш військово-обліковий документ разом з документом, що посвідчує Вашу особу».*

Данна вимога висувається на підставі частини 2 статті 32 Закону України «Про Національну поліцію» у період дії воєнного стану та/або під час мобілізації (крім цільової) поліцейський має право вимагати в особи чоловічої статі віком від 18 до 60 років пред'явлення нею військово-облікового документа разом з документом, що посвідчує особу, у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться в документах[50].

У разі якщо особа відмовляється виконувати законну вимогу поліцейського, поводиться агресивно, умисно перешкоджає виконанню службових обов'язків або демонстративно ігнорує неодноразово висловлені законні вимоги, поліцейський повинен вжити заходів щодо деескалації конфлікту та повторно роз'яснити особі правові підстави своїх дій і можливі правові наслідки такої поведінки.

При цьому необхідно враховувати, що не кожна відмова особи автоматично утворює склад адміністративного правопорушення,

[50] Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2015. № 40–41. Ст. 379 (з наступними змінами та доповненнями).

передбаченого статтею 185 КУпАП. Для кваліфікації дій особи як злісної непокори необхідною є наявність умисного, відкритого, демонстративного невиконання неодноразово висловлених законних вимог поліцейського, що супроводжується явним перешкоджанням виконанню службових повноважень.

У випадку встановлення у діях особи ознак адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 185 КУпАП, поліцейський повідомляє особі про її адміністративне затримання та роз'яснює підстави такого затримання.

Одразу після адміністративного затримання поліцейський зобов'язаний роз'яснити затриманій особі її права, передбачені статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України та статтею 268 КУпАП, зокрема право:

– знати, у чому вона обвинувачується;
– надавати пояснення;
– користуватися правовою допомогою захисника;
– відмовитися від надання пояснень щодо себе та близьких осіб;
– оскаржувати дії посадових осіб.

Крім того, відповідно до вимог КУпАП поліцейський зобов'язаний невідкладно повідомити родичів затриманої особи про її місце перебування, а на прохання затриманого – також власника відповідного підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу.

Особлива увага повинна приділятися забезпеченню права затриманої особи на професійну правничу допомогу, передбачене статтею 59 Конституції України. Поліцейський зобов'язаний повідомити особу про право на отримання безоплатної правничої допомоги та забезпечити невідкладне інформування відповідного центру з надання безоплатної правничої допомоги, за винятком випадків, коли особа здійснює самозахист або запросила власного захисника. У разі відмови особи від захисника така відмова повинна бути належним чином зафіксована засобами відеозапису.

Перед поміщенням затриманої особи до службового транспортного засобу доцільним є проведення поверхневої перевірки відповідно до статті 34 Закону України «Про Національну поліцію».

> *На підставі статті 34 Закону України «Про Національну поліцію» ми маємо здійснити ВАМ поверхневу перевірку відповідно до встановлених вимог*[51].

Поверхнева перевірка є превентивним поліцейським заходом, що полягає у здійсненні візуального огляду особи, проведенні по поверхні її одягу рукою, спеціальним приладом або засобом, а також у візуальному огляді речей чи транспортного засобу.

Такий захід здійснюється поліцейським відповідної статті. У невідкладних випадках поверхневу перевірку може здійснити будь-який поліцейський лише з використанням спеціального приладу або засобу[52].

Метою такого превентивного заходу є виявлення предметів, що можуть становити загрозу життю чи здоров'ю поліцейських, затриманої особи або інших осіб, а також речей, обіг яких заборонено чи обмежено законом. Поверхнева перевірка здійснюється із дотриманням вимог законності, особистої безпеки та поваги до честі й гідності людини.

Після проведення поверхневої перевірки особа доставляється до найближчого ТЦК та СП. Під час доставлення та перебування затриманої особи під контролем поліції повинна здійснюватися безперервна відеофіксація із використанням технічних засобів фото- та відеозапису.

Аналіз відкритих джерел, свідчить, що одними з найбільш поширених помилок працівників поліції під час реагування на випадки злісної непокори є неналежне роз'яснення законних підстав перевірки документів, формальне посилання на статтю 185 КУпАП без належної фіксації ознак саме «злісної» непокори, відсутність безперервної відеофіксації, конфліктна манера спілкування, не роз'яснення прав затриманій особі

[51] Методичні рекомендації щодо порядку дій поліцейських у межах спільних заходів з територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки / за підписом Р. Горяченка. Київ, 2026. 42 с.

[52] Там само.

та порушення порядку інформування центрів безоплатної правничої допомоги. У зв'язку із цим працівники поліції повинні приділяти особливу увагу належній процесуальній фіксації своїх дій, дотриманню принципів професійної етики та забезпеченню балансу між реалізацією владних повноважень і дотриманням прав людини.

3.2 Підстави реагування поліцейських на відомості про доставлення осіб на звернення ТЦК та СП щодо громадян, які вчинили правопорушення передбаченні статтями 210, 210-1 КУпАП. Перевірка особи за базами даних системи «Інформаційний портал Національної поліції України»

Одним із практичних аспектів реалізації законодавства у сфері військового обов'язку та мобілізаційної підготовки є реагування працівників Національної поліції України на інформацію про осіб, які ухиляються від виконання обов'язків військового обліку або вчинили адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210, 210-1 КУпАП. У практичній діяльності така інформація часто визначається як «розшук ТЦК та СП», однак за своєю правовою природою вона не є кримінальним розшуком у розумінні кримінального процесуального законодавства.

Відповідно до пункту 3 статті 38 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» органи Національної поліції України зобов'язані за зверненням територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіональних органів Служби безпеки України доставляти до відповідних органів осіб, які вчинили адміністративні правопорушення,

передбачені статтями 210, 210-1 КУпАП[53]. Таким чином, закон прямо покладає на поліцію обов'язок реагувати на відповідні звернення ТЦК та СП у межах визначених законом повноважень.

Згідно з статтею 25 Закону України «Про Національну поліцію», у межах інформаційно-аналітичної діяльності поліція:

– формує та використовує власні реєстри і бази даних, зокрема щодо осіб, які вчинили адміністративні правопорушення;

– передає до Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів, відповідно до Закону України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів», відомості про правопорушення, затримання, ухилення тощо.

У свою чергу, статтею 26 Закону «Про Національну поліцію» прямо визнано, що поліція веде облік у реєстрах щодо:

– осіб, які скоїли адміністративні правопорушення, у тому числі і передбачені статтями 210, 210-1 КУпАП;

– осіб, до яких застосовано адміністративне затримання, у тому числі при ухиленні від військового обліку;

– осіб, стосовно яких ведеться провадження поліцією у справах про адміністративні правопорушення.

На практиці ТЦК та СП направляють до органів поліції відповідні електронні звернення про розшук конкретної особи, яка ухиляється від військового обліку, не з'явилася за повістками, не оновила облікові дані тощо. Після надходження, ці дані вносяться в інформаційно-аналітичні підсистеми НПУ (ІПНП) та автоматично інтегруються з базою «Оберіг», а також відображаються на мобільному планшеті працівника поліції, що дозволяє ідентифікувати особу, яка перебуває у статусі «розшук ТЦК та СП» є підставою для здійснення адміністративного затримання (Додаток В).

Таким чином, реагування поліцейських на інформацію про «розшук» осіб за зверненнями ТЦК та СП є складовою реалізації

[53] Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25 березня 1992 року № 2232-XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1992. № 27. Ст. 385 (з наступними змінами та доповненнями).

покладених законом повноважень Національної поліції України у сфері забезпечення виконання законодавства про військовий обов'язок, військовий облік та мобілізаційну підготовку, а також здійснюється в межах адміністративного провадження щодо правопорушень, передбачених статтями 210, 210-1 КУпАП.

Розглянемо, яким чином здійснюється перевірка осіб за базами даних системи «Інформаційний портал Національної поліції України».

Відповідно до Положення про інформаційно-комунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 03 серпня 2017 року № 676, ІПНП є функціональною підсистемою Єдиної інформаційної системи МВС України.

Цим нормативним актом визначено порядок створення, ведення та використання облікових даних, у тому числі щодо:

– осіб, які вчинили адміністративні або кримінальні правопорушення;

– осіб, щодо яких здійснюються профілактичні або розшукові заходи;

– осіб, стосовно яких прийнято рішення про адміністративне затримання, доставлення або розшук.

Згідно з вимогами зазначеного Положення, облік осіб, оголошених у розшук, здійснюється шляхом реєстрації відповідних відомостей у підсистемах ІПНП, що включають як дані внутрішнього службового розшуку (зокрема, військовозобов'язаних, резервістів, призовників), так і розшук за підставами КУпАП, Кримінального процесуального кодексу України та інших законів.

Крім того, на підставі пункту 2 частини другої статті 25 Закону України «Про Національну поліцію», поліція надає відомості до Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів, а також формує та підтримує в актуальному стані власні бази даних осіб, що перебувають у розшуку, у т.ч. за зверненнями ТЦК та СП, згідно з частиною третьою статті 38 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу».

Таким чином, ІПНП забезпечує повноцінне документування фактів перебування особи у розшуку – як загальнодержавному, так і в межах адміністративного провадження за ініціативою відповідного територіального підрозділу поліції або ТЦК та СП. Цей облік є основою для прийняття законних рішень щодо адміністративного затримання, доставлення та оформлення матеріалів справ про адміністративні правопорушення.

Після встановлення особи працівник поліції відповідно до абзацу 6 пункту 16 Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 року № 560, здійснює перевірку наявності інформації щодо такої особи в реєстрах та базах (банках) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України[54]. Зазначений механізм є складовою інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності Національної поліції України та спрямований на своєчасне виявлення осіб, які ухиляються від виконання вимог законодавства про військовий обов'язок, військовий облік та мобілізаційну підготовку.

Практично така перевірка здійснюється із використанням службового планшетного пристрою шляхом доступу до інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» (ІПНП). Поліцейський відкриває вкладку «ОСОБА», після чого до відповідних полів вносить ідентифікаційні дані громадянина, зокрема прізвище, ім'я, по батькові та рік народження. За результатами перевірки система відображає інформацію щодо наявності зареєстрованого звернення від ТЦК та СП щодо вчинення громадянином адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 210 або 210-1 КУпАП. У разі якщо є зареєстроване звернення від ТЦК та СП щодо вчинення громадянином

[54] Порядок проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період : постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 року № 560. *Офіційний вісник України.* 2024. № 49. Ст. 2979 (з наступними змінами та доповненнями).

адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 210 або 210-1 КУпАП, поліцейський зобов'язаний повідомити про це особу стосовно якої здійснюється перевірка, а також членів складу групи оповіщення. При цьому комунікація повинна здійснюватися у коректній, зрозумілій та законодавчо обґрунтованій формі із роз'ясненням підстав подальших дій працівників поліції.

Рекомендована форма повідомлення:

> *Пане Петро, у нас офіційна інформація від ТЦК та СП щодо вчинення Вами адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 210 або 210-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Ми маємо Вас доставити до найближчого ТЦК та СП, згідно з частиною 5 статті 24 Закону України «Про Національну поліцію», частиною 3 статті 38 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», а також відповідно до абзацу 6 пункту 16 Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 року № 560, пункту 56 Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року № 1487.*

У випадках, коли у громадянина виникають запитання щодо походження інформації, відображеної у службовому планшетному пристрої поліцейського, доцільно роз'яснювати, що така інформація формується та надходить до органів Національної поліції України в порядку електронної інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром призовників, військовозобов'язаних та резервістів та єдиною інформаційною системою МВС України.

Зазначена інформаційна взаємодія здійснюється відповідно до Порядку електронної інформаційної взаємодії Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України та центральних органів виконавчої влади, затвердженого спільним наказом Міністерства оборони України та Міністерства внутрішніх справ України від 18 травня 2023 року № 290/411.

Електронні звернення щодо осіб, які порушили мобілізаційне законодавство, формуються в інформаційних ресурсах Міністерства оборони України у визначеному електронному форматі та надходять до інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» відповідно до Положення про ІПНП, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 03 серпня 2017 року № 676. Після надходження такі звернення підлягають реєстрації у системі єдиного обліку Національної поліції України із автоматичним присвоєнням відповідного реєстраційного номера.

Після встановлення особи, у разі якщо під час перевірки через інформаційно-пошукову підсистему ІПНП встановлено наявність зареєстрованого звернення від територіального центру комплектування та соціальної підтримки щодо вчинення громадянином адміністративного правопорушення, передбаченого статтями 210 або 210-1 КУпАП, працівник поліції в межах наданих законом повноважень здійснює адміністративне затримання та доставлення особи до відповідного ТЦК та СП.

При цьому адміністративне затримання у зазначених випадках виступає одним із заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення та повинно здійснюватися виключно за наявності визначених законом підстав, із дотриманням принципів законності, необхідності, пропорційності та поваги до прав і свобод людини.

Порядок оформлення адміністративного затримання визначений статтею 261 КУпАП, відповідно до якої про адміністративне затримання складається протокол, у якому зазначаються дата і місце його складення, посада, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка склала протокол, відомості про затриману особу, час, місце та підстави затримання[55].

[55] Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07 грудня 1984 року № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР.* 1984. № 51. Ст. 1122 (з наступними змінами та доповненнями).

Особливості складання протоколу про адміністративне затримання в органах Національної поліції України також визначені пунктом 5 розділу III Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06 листопада 2015 року № 1376[56].

3.3 Порядок розгляду справ за порушення мобілізаційного законодавства

Провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням мобілізаційного законодавства, здійснюється відповідно до вимог Кодексу України про адміністративні правопорушення. До таких правопорушень, зокрема, належать порушення правил військового обліку, передбачені статтею 210 КУпАП, а також порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію, передбачені статтею 210-1 КУпАП.

Згідно з частиною першою статті 235 КУпАП, розгляд справ про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210, 210-1 КУпАП, належить до компетенції територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки. Від імені ТЦК та СП розглядати такі справи і накладати адміністративні стягнення мають право керівники відповідних територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки.

Водночас законодавцем для правопорушень, передбачених статтями 210 та 210-1 КУпАП, у період дії особливого періоду запроваджено спеціальний спрощений порядок адміністративного провадження. Такий механізм передбачений статтею 279-9 КУпАП

[56] Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 листопада № 1376. *Офіційний вісник України.*2015. № 99. Ст. 3405 (з наступними змінами та доповненнями).

і застосовується у випадках, коли особа не оспорює факт вчинення правопорушення, погоджується на притягнення її до адміністративної відповідальності та надає згоду на розгляд справи за її відсутності.

Зазначений порядок фактично є особливою формою спрощеного адміністративного провадження, спрямованою на забезпечення оперативності розгляду справ у сфері військового обліку та мобілізаційної підготовки в умовах воєнного стану. Особливістю такої процедури є можливість розгляду справи без участі особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, за умови подання нею відповідної заяви.

Відповідно до статті 279-9 КУпАП особа може звернутися до ТЦК та СП із письмовою заявою або подати її через електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного, резервіста, зазначивши, що вона:

– не оспорює допущене порушення;

– погоджується на притягнення її до адміністративної відповідальності;

– згодна на розгляд справи за її відсутності.

У такому випадку справа розглядається уповноваженою посадовою особою ТЦК та СП у триденний строк після надходження відповідної заяви. При цьому уповноважена посадова особа зобов'язана перевірити викладені у заяві обставини та переконатися у добровільності волевиявлення особи.

Основні завдання розгляду справи передбачені статтею 245 КУпАП:

– своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин справи;

– прийняття рішення у точній відповідності з законом;

– забезпечення виконання постанови;

– виявлення причин і умов, що сприяють вчиненню правопорушення;

– профілактика і правове виховання громадян у дусі дотримання законів.

У процесі розгляду справи про адміністративне правопорушення керівник ТЦК та СП повинен забезпечити дотримання таких принципів:

– законність;
– рівність сторін;
– повнота, об'єктивність та неупередженість;
– недопущення порушення прав особи;
– відкритість та доступ до матеріалів справи.

За загальним правилом, регламентованим статтею 276 КУпАП, справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення, але у зв'язку зі змінами внесеними до Кодексу України про адміністративні правопорушення від 13 березня 2025 року, законодавцем додатково визначено, що справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210 і 210-1 КУпАП, можуть також розглядатися за місцем перебування на військовому обліку особи, яка вчинила такі адміністративні правопорушення, або за місцем їх виявлення[57].

Відповідно до ч. 1 ст. 268 КУпАП особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право:

– знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання;

– при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження;

– оскаржити постанову по справі.

Крім того, особа, що притягається до адміністративної відповідальності має право на оскарження заходів забезпечення провадження, що застосовані до неї (ст. 267 КУпАП), право на отримання копії протоколу про адміністративне правопорушення (ч. 2 ст. 254 КУпАП) тощо.

[57] Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07 грудня 1984 року № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР.* 1984. № 51. Ст. 1122 (з наступними змінами та доповненнями).

Окреме значення має право особи на участь захисника відповідно до статті 271 КУпАП. Захисник має право знайомитися з матеріалами справи, заявляти клопотання, подавати скарги та реалізовувати інші процесуальні права, передбачені законом. Повноваження захисника підтверджуються:

– нотаріально посвідченою довіреністю;

– ордером або дорученням центру безоплатної правової допомоги;

– договором про надання правової допомоги (разом з витягом про повноваження).

Якщо особа є суб'єктом права на безоплатну правову допомогу, до участі в розгляді справи може бути залучений адвокат, призначений Центром БВПД, повноваження якого підтверджуються дорученням.

Під час розгляду справи уповноважена посадова особа ТЦК та СП повинна здійснити підготовчі дії, передбачені статтею 278 КУпАП, а саме:

– з'ясувати, чи належить розгляд справи до її компетенції;

– перевірити правильність складення протоколу та інших матеріалів справи;

– установити, чи повідомлено осіб, які беруть участь у справі, про час і місце її розгляду;

– витребувати додаткові матеріали за потреби;

– розглянути заявлені клопотання.

За результатами розгляду справи уповноважена посадова особа ТЦК та СП приймає рішення у формі постанови у справі про адміністративне правопорушення. Таке рішення повинно ґрунтуватися на належних і допустимих доказах, відповідати фактичним обставинам справи та вимогам КУпАП.

У разі порушення порядку розгляду справи, недотримання прав особи або відсутності належного сповіщення про розгляд, постанова ТЦК та СП може бути скасована в судовому порядку за скаргою особи відповідно до норм КУпАП.

Таким чином, при здійсненні провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачених статтею 210 КУпАП,

органи ТЦК та СП повинні чітко дотримуватися визначених законом процедурних вимог, зокрема:

– забезпечити права особи передбаченні статтями 268, 271 КУпАП;

– провести підготовчі дії визначенні статтею 278 КУпАП;

– розглядати справу виключно у межах компетенції статті 235 КУпАП;

– приймати рішення на підставі повного й об'єктивного дослідження обставин.

3.4 Підстави для відмови у допуску до участі в справі про адміністративне правопорушення особи, яка називає себе «фахівцем у галузі права»

Право особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, на правову допомогу є однією з важливих гарантій законності провадження у справі про адміністративне правопорушення. Водночас реалізація цього права має здійснюватися у процесуальній формі, визначеній законом, із дотриманням вимог щодо належного підтвердження статусу та повноважень особи, яка заявляє про намір брати участь у справі.

Відповідно до частини 1 статті 271 КУпАП, у розгляді справи про адміністративне правопорушення можуть брати участь адвокат або інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. Такі особи мають право знайомитися з матеріалами справи, заявляти клопотання, за дорученням особи подавати скарги на рішення органу або посадової особи, яка розглядає справу, а також користуватися іншими правами, передбаченими законами України[58].

[58] Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07 грудня 1984 року № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР.* 1984. № 51. Ст. 1122 (з наступними змінами та доповненнями).

Для адвоката належними документами, що підтверджують повноваження, є документи, передбачені статтею 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», зокрема:

1) договір про надання правничої допомоги;
2) довіреність;
3) ордер;
4) доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правничої допомоги[59].

Однак, участь «фахівця у галузі права» є допустимою виключно за наявності:

– спеціального закону, який прямо передбачає його право на захист в адміністративному провадженні. На сьогодні такий законодавчий акт не прийнятий, що підтверджено пунктом 1 резолютивної частини рішення Конституційного Суду України від 16.11.2000 № 13-рп/2000;

– нотаріально посвідченої довіреності, у якій прямо зазначено право діяти як захисник, а не як представник;

– копії диплома про вищу юридичну освіту (підтвердження «фаху»).

У разі відсутності наведених документів (зокрема, свідоцтва адвоката) та наявності лише загальної довіреності на представництво, особа не може бути допущена до участі у справі про адміністративне правопорушення в якості захисника.

Окремо слід відмежовувати участь захисника від участі представника. Стаття 270 КУпАП передбачає участь представників у випадках, коли у справі бере участь неповнолітня особа або особа, яка через свої фізичні чи психічні вади не може самостійно реалізовувати свої права. Тому у справі щодо повнолітньої та дієздатної особи довіреність на представництво сама по собі не створює права брати участь у провадженні як представник чи захисник.

[59] Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05 липня 2012 року № 5076-VI. *Офіційний вісник України.* 2012. № 63. Ст. 2509 (з наступними змінами та доповненнями).

Якщо особа, якій відмовлено в допуску, продовжує втручатися у дії поліцейського, перешкоджає розгляду справи, чинить тиск, намагається самовільно задавати питання, вести відеозапис або впливати на перебіг провадження, такі дії мають отримати окрему правову оцінку, і можуть розцінюватися як вплив у будь-якій формі на працівника правоохоронного органу з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків. Це має ознаки кримінального правопорушення, передбаченого частиною 1 статті 343 Кримінального кодексу України, яке полягає у:

> *втручанні в діяльність працівника правоохоронного органу з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків або добитися прийняття незаконного рішення*[60].

Злочин вважається закінченим з моменту реального впливу, навіть без досягнення результату (затримки, ухвалення рішення тощо). Вплив може проявлятись у:

– умовляннях, шантажі, погрозах;

– спробі зупинити дії працівника поліції;

– зухвалому і демонстративному втручанні в процес реалізації поліцейським, визначених законодавством повноважень.

Отже особа, яка називає себе «фахівцем у галузі права» і не має:

– посвідчення адвоката;

– відповідної довіреності із зазначенням повноважень захисника;

– спеціального закону, який би визначав її право діяти в адміністративному провадженні, не може бути допущена до участі у справі про адміністративне правопорушення як захисник або представник особи.

Поліцейський має повне право відмовити у такому допуску, зафіксувати відмову в протоколі та, за потреби, здійснити попередження щодо недопущення перешкоджання службовій діяльності.

Рекомендовано у таких випадках:

1. Зберігати спокій і діяти виключно в межах повноважень.

[60] Кримінальний кодекс України : Закон України від 06 квітня 2001 року № 2341-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України.* 2001. № № 25–26,. Ст. 131.

2. Повідомити особу про підставу відмови з посиланням на КУпАП.

3. Зафіксувати спробу втручання в службову діяльність (у т.ч. на відео), якщо така має місце.

4. У разі наявності ознак учиненого кримінального правопорушення, передбаченого статтею 343 КК України, поінформувати диспетчера (оперативного чергового) про необхідність направлення СОГ та перебувати на місці події до її прибуття.

На практиці під час реалізації мобілізаційних заходів можуть виникати випадки прямої погрози або завдання насильства щодо працівника поліції, які є підставою для кваліфікації дій особи за статтею 345 КК України: «Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу».

Відповідно до частини 1 статті 345 КК України кримінально караною є погроза вбивством, насильством або знищенням чи пошкодженням майна щодо працівника правоохоронного органу, а також щодо його близьких родичів, якщо така погроза пов'язана з виконанням цим працівником службових обов'язків.

Об'єктом злочину, передбаченого статтею 345 КК України, є службова діяльність працівників правоохоронних органів, а також їхня особиста безпека, безпека близьких родичів.

Об'єктивна сторона злочину може проявлятися погрозою у різних формах, наприклад вбивством, нанесенням тілесних ушкоджень, знищенням або пошкодженням майна. Така погроза може бути висловлена усно (прямо чи натяком), письмово (включно з месенджерами, соцмережами), невербально (жести, дії); демонстрацією предмета, що може сприйматись як загроза. Вона безпосередньо, має стосуватися працівника правоохоронного органу або його близьких родичів і бути пов'язаною з виконанням ним службових обов'язків.

Суб'єктивна сторона проявляється у прямому умислі, особа усвідомлює, що погрожує працівнику правоохоронного органу та має намір залякати, зірвати виконання службових обов'язків, або помститися за вже вчинене.

Обов'язкова умовою є службовий зв'язок.

Для наявності складу злочину за статтею 345 КК України необхідним є чіткий причинно-наслідковий зв'язок:

Погроза або насильство мають бути пов'язані з тим, що особа:

– виконує службові обов'язки;

– несе службу (у формі, в патрулі, на виклику тощо);

– перебуває на робочому місці або діє як представник органу правопорядку.

Наприклад:

> – *«Я тебе знайду після зміни» (у відповідь на законну вимогу надати документи).*
> – *«Тобі машину спалять, якщо не закриєш справу».*
> – *«Ми твоїй дружині пояснимо, як працюєш».*

Підвищена відповідальність передбачена частинами 2–5 статті 345 КК України.

У випадках, коли завдано тілесні ушкодження (легкі, середньої тяжкості, тяжкі), вчинено злочин групою осіб, використано зброю або предмети, придатні до спричинення шкоди,

У практичній діяльності працівників поліції важливо правильно відмежовувати статтю 345 КК України від суміжних ситуацій. Не кожне грубе висловлювання, емоційна реакція або словесний конфлікт автоматично утворює склад цього кримінального правопорушення. Водночас погрози заподіяння фізичної шкоди, знищення майна, переслідування після служби, впливу на членів сім'ї або інші дії залякування, висловлені у зв'язку з виконанням поліцейським службових обов'язків, не можуть ігноруватися як «емоційні висловлювання».

У разі виявлення ознак кримінального правопорушення, передбаченого статтею 345 КК України, працівник поліції повинен:

– забезпечити належну фіксацію обставин події (відео, рапорт, пояснення свідків);

– негайно проінформувати слідчо-оперативну групу;

– скласти рапорт на ім'я безпосереднього керівника з описом ситуації;

– вимагати внесення відомостей до ЄРДР за статтею 345 КК України;

– забезпечити збереження всіх речових доказів, записів, засобів зв'язку тощо.

> *Будь-яка погроза фізичній безпеці, життю або майну працівника поліції (чи його родичів) у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків є кримінально караним діянням, незалежно від того, чи була погроза реалізована.*

Отже, під час реалізації мобілізаційних заходів працівники поліції перебувають під кримінально-правовим захистом як представники правоохоронного органу, що виконують службові обов'язки. У зв'язку з цим будь-які погрози, прояви агресії, тиску чи насильства, адресовані поліцейському або його близьким родичам у зв'язку з виконанням ним службових повноважень, мають отримувати належну правову оцінку за статтею 345 КК України.

Працівники поліції не повинні ігнорувати навіть ті висловлювання, які на перший погляд можуть мати емоційний характер, якщо за своїм змістом вони містять погрозу життю, здоров'ю, майну або безпеці поліцейського чи його близьких. У таких випадках необхідно діяти виключно в межах закону, забезпечувати фіксацію події, зберігати докази, інформувати керівництво та ініціювати відповідне реагування. Це є важливою умовою захисту поліцейського, підтримання авторитету держави та недопущення протиправного впливу на службову діяльність правоохоронних органів.

3.4 Алгоритм дій під час інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги

Забезпечення права особи на професійну правничу допомогу є однією з базових гарантій законності адміністративного провадження. Особливого значення ця гарантія набуває у випадках адміністративного затримання, оскільки така особа тимчасово обмежується

у свободі пересування, перебуває у стані підвищеної процесуальної вразливості та потребує належного роз'яснення своїх прав, порядку їх реалізації і можливості скористатися допомогою захисника.

Право на правничу допомогу закріплене у статті 59 Конституції України, відповідно до якої кожен має право на професійну правничу допомогу, а у випадках, передбачених законом, така допомога надається безоплатно[61]. Крім того, кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. У контексті адміністративного затримання це означає, що поліцейський зобов'язаний не лише формально повідомити особі про наявність такого права, а й забезпечити реальну можливість його реалізації.

Одразу після повідомлення громадянину про адміністративне затримання посадова особа, яка його здійснює, повинна роз'яснити затриманій особі її права. Йдеться, зокрема, про права, передбачені статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України, а також статтею 268 КУпАП. Таке роз'яснення має бути зрозумілим, чітким і здійснюватися у спосіб, який дає особі можливість усвідомити зміст своїх процесуальних прав.

Затриманій особі необхідно роз'яснити, що вона має право знати, у зв'язку з чим її затримано, давати пояснення або відмовитися від їх надання, користуватися правничою допомогою, заявляти клопотання, подавати скарги, знайомитися з матеріалами справи у передбаченому законом порядку, а також користуватися іншими правами, визначеними законодавством.

Важливо, щоб роз'яснення прав не мало суто формального характеру. Поліцейський повинен переконатися, що особа розуміє зміст повідомленої інформації. За можливості доцільно поставити уточнюючe запитання: чи зрозумілі особі її права, чи бажає вона скористатися правничою допомогою, чи має власного захисника, чи потребує залучення захисника через систему безоплатної правничої допомоги.

[61] Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України.* 1996. № 30. Ст. 141 (з наступними змінами та доповненнями).

Порядок інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги визначається Законом України «Про безоплатну правничу допомогу»[62] та Порядком інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги про випадки затримання осіб, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 року № 1363[63]. Зазначені нормативні акти покладають на уповноважених посадових осіб обов'язок забезпечити невідкладне повідомлення відповідного центру про факт затримання особи.

У разі адміністративного затримання поліцейський повинен негайно з моменту затримання особи повідомити за допомогою телефонного, факсимільного зв'язку на єдиний контактний номер телефону системи надання безоплатної правничої допомоги – 0-800-213103 (контактний центр системи надання безоплатної правничої допомоги)[64].

> *У разі відмови особи від захисника під час адміністративного затримання безоплатна правнича допомога може не надаватися, проте така відмова обов'язково підлягає належній фіксації технічними засобами відеозапису, зокрема за допомогою портативного відеореєстратора поліцейського, із чітким усним підтвердженням особою своєї відмови.*

Під час повідомлення центру безоплатної правничої допомоги поліцейський має надати інформацію:

1) прізвище, ім'я, по батькові та дата народження затриманої особи (якщо вони відомі);

2) час та підстави для затримання особи;

---

[62] Про безоплатну правничу допомогу : Закон України від 02 червня 2011 року № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577 (з наступними змінами та доповненнями).

[63] Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою : постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 року № 1363. *Офіційний вісник України*. 2011. № 101. Ст. 3719 (з наступними змінами та доповненнями).

[64] Там само.

3) точна адреса місця для конфіденційного побачення адвоката із затриманою особою;

4) найменування (прізвище та ініціали) суб'єкта подання інформації, його поштова адреса, номери телефону та адреса електронної пошти;

5) прізвище, ім'я, по батькові та найменування посади особи, яка передала повідомлення, її номер телефону.

Важливо, центр безоплатної правничої допомоги, також може з'ясовувати у заявника такі додаткові відомості, надання яких не є обов'язковим:

1) підстави для затримання особи;

2) найменування органу, службова особа якого здійснила затримання, його поштова адреса, найменування посади, звання, прізвище, ім'я та по батькові такої особи.

Відсутність таких додаткових відомостей у заявника чи відмова заявника їх надати не можуть бути підставами для відмови у розгляді повідомлення про затримання особи, реєстрації такого повідомлення чи наданні безоплатної правничої допомоги[65].

[65] Там само.

РОЗДІЛ 4
СУДОВА ПРАКТИКА ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ ДІЙ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ

4.1 Аналіз судової практики щодо визнання адміністративного затримання незаконним у зв'язку з порушенням вимог статті 261 КУПАП

Аналіз практики розгляду судами справ про адміністративні правопорушення дозволяє констатувати наявність непоодиноких випадків оскарження громадянами дій працівників поліції, пов'язаних із застосуванням адміністративного затримання та доставленням осіб до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки у зв'язку з можливим порушенням мобілізаційного законодавства. Водночас слід підкреслити, що такі спори не мають масового характеру, а судова практика з цього питання є відносно обмеженою. Це свідчить про те, що загалом дії працівників поліції у частині здійснення адміністративного затримання осіб у переважній більшості випадків здійснюються в межах наданих законом повноважень і не стають предметом судового оскарження.

Для підготовки цього матеріалу було проаналізовані кілька наявних судових рішень, у яких предметом судового оскарження стали саме дії працівників поліції під час адміністративного затримання осіб у контексті мобілізаційних заходів. Узагальнення судової практики засвідчило наявність низки процесуальних помилок, які стали

підставою для визнання дій працівників поліції неправомірними. До таких помилок можна віднести:

1) не в повному обсязі вказано мотиви і причину застосування саме адміністративного затримання;

2) не вказано місце складання протоколу про адміністративне правопорушення;

> *Показовим у цьому контексті є рішення Ковпаківського районного суду м. Суми від 25 червня 2025 року у справі № 592/4438/25, у якому суд зазначив, що адміністративне затримання є заходом забезпечення, який застосовується у виключних випадках, визначених статтею 260 КУпАП або прямо передбачених законом. При цьому суд звернув увагу, що у протоколі не було зазначено жодної із передбачених статтею 260 КУпАП підстав для застосування саме адміністративного затримання, а також не було вказано місце складання протоколу про адміністративне правопорушення*[66].

3) неповідомлення родичів особи про її адміністративне затримання та місце перебування, а також відсутність у матеріалах справи доказів здійснення такого повідомлення;

За наявності підстав для затримання поліція зобов'язана повністю дотриматися процедури адміністративного затримання. Статтею 261 КУпАП про місце перебування особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, негайно повідомляються її родичі, а на її прохання також власник відповідного підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган. У постанові суд окремо зазначив, що факт того, що під час доставлення позивачу телефонував син, не є виконанням обов'язку поліції щодо повідомлення родичів. Закон покладає цей обов'язок саме на працівника поліції, який здійснює адміністративне затримання.

> *У постанові Сьомого апеляційного адміністративного суду у справі № 134/1576/23 суд наголосив, що факт телефонного*

[66] Рішення Ковпаківського районного суду м. Суми від 25 червня 2025 року у справі № 592/4438/25. *Єдиний реєстр судових рішень.* URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128566031

> *спілкування затриманої особи з родичем не свідчить про належне виконання поліцією вимог ст. 261 КУпАП. Закон прямо покладає відповідний обов'язок на поліцейського, а тому відсутність у матеріалах справи підтвердження такого повідомлення була визнана порушенням процедури адміністративного затримання*[67].

> *Баштанський районний суд Миколаївської області у рішенні по справі № 468/597/25 наголошує що повідомлення родичів не є факультативною дією, яка здійснюється виключно на прохання затриманого. Навпаки, це одна з обов'язкових процесуальних гарантій, спрямованих на забезпечення прав особи в умовах короткострокового обмеження свободи. Тому відсутність у матеріалах справи відомостей про те, кого саме повідомлено, коли та в який спосіб, розцінюється як порушення встановленої законом процедури адміністративного затримання*[68].

4) неналежна ідентифікація особи під час адміністративного затримання;

Перед адміністративним затриманням необхідно максимально точно встановити особу (за виключенням випадків, якщо затримання застосовується для встановлення особи): перевірити документи, дані інформаційних систем, дату народження, місце проживання, військово-облікові відомості, а за можливості – зіставити ці дані з інформацією, зазначеною у зверненні ТЦК та СП. Помилка в ідентифікації особи створює високий ризик визнання подальших дій незаконними.

> *У рішенні Хмельницький міськрайонний суд Хмельницької області у справі № 686/6657/25: «Працівником поліції було*

[67] Постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 18 липня 2024 року у справі № 134/1576/23. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/120579221

[68] Рішення Баштанського районного суду Миколаївської області від 30 жовтня 2025 року у справі № 468/597/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/132816049

складено протокол про адміністративне затримання серії АП318 № 010852 щодо ОСОБА_1, однак у подальшому суд встановив, що відеозапис, який мав підтверджувати факт затримання саме цієї особи, фактично містить зображення іншої особи, а не позивача. Тобто матеріали справи не підтвердили, що саме ОСОБА_1 був затриманий, доставлений до ТЦК та СП і вчинив правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 210-1 КУпАП»

Аналіз судового рішення у справі № 686/6657/25 дає підстави виокремити таку помилку працівника поліції, як формальне складання протоколу про адміністративне затримання без належної перевірки особи правопорушника та без забезпечення доказового підтвердження факту вчинення нею адміністративного правопорушення. Суд звернув увагу, що відеозапис, який мав підтверджувати законність дій уповноважених осіб, не дозволив ідентифікувати позивача як особу, щодо якої фактично проводилися відповідні процесуальні дії. За таких умов протокол про адміністративне затримання був. оскарженим, оскільки не містив конкретизованих обставин правопорушення та не підтверджував факту його вчинення саме позивачем[69].

5) неналежне розмежування добровільного супроводження особи до ТЦК та СП і адміністративного затримання.

У разі, якщо особа погоджується поїхати до ТЦК та СП добровільно, працівниками полії повинно бути чітко зафіксовано цю обставину на портативний відеореєстратор. Якщо ж особа відмовляється, а її фактично примусово переміщують до ТЦК та СП, такі дії мають ознаки адміністративного затримання і потребують складання протоколу відповідно до статті 261 КУпАП. Аналіз судової практики свідчить, що однією з типових процесуальних помилок під час доставлення військовозобов'язаних до ТЦК та СП є неналежна фіксація добровільної згоди особи на супроводження.

[69] Рішення Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області у справі від 20 травня 2025 року у справі № 686/6657/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/127465133

> *У рішенні Берестинського районного суду Харківської області у справі № 520/23295/25 позивач стверджував, що його було фактично затримано та примусово доставлено до ТЦК та СП без складання протоколу про адміністративне затримання. Натомість поліція посилалася на добровільну згоду особи прослідувати до ТЦК та СП. Хоча суд не встановив протиправності дій поліції, зазначена справа підтверджує необхідність відеозапису добровільності супроводження, оскільки відсутність такої фіксації створює ризик подальшого оскарження дій поліцейських як незаконного адміністративного затримання*[70].

Таким чином, аналіз судової практики свідчить, що законність адміністративного затримання осіб, які порушили мобілізаційне законодавство, оцінюється судами не лише з позиції наявності звернення ТЦК та СП, а й з погляду повного дотримання процесуальних гарантій, передбачених статтями 260–262 КУпАП. Найбільш вразливими для оскарження є ситуації, коли поліцейські не складають протокол адміністративного затримання, формально зазначають мотиви затримання, не повідомляють родичів, не фіксують роз'яснення прав або не можуть підтвердити належну правову підставу для доставлення особи до ТЦК та СП. Саме тому, кожна дія поліцейського має бути законодавчо обґрунтованою, процесуально оформленою та підтвердженою належними доказами, передусім відеофіксацією.

Водночас аналіз судової практики свідчить, що кількість судових рішень, у яких безпосередньо встановлюються порушення саме з боку працівників поліції під час складання адміністративних матеріалів у сфері мобілізаційного законодавства, є порівняно незначною. Це дає підстави зробити висновок, що у більшості випадків працівники поліції здійснюють процесуальні дії у межах закону.

Аналіз судової практики щодо оскарження дій ТЦК та СП в частині внесення до Єдиного державного реєстру

[70] Рішення Берестинського районного суду Харківської області у справі від 19 січня 2026 року № 520/23295/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/133530893

призовників, військовозобов'язаних та резервістів «Оберіг» відомостей про «порушення правил військового обліку», «розшук ТЦК» або направлення електронного звернення до органів Національної поліції щодо адміністративного затримання та доставлення особи до ТЦК та СП.

У таких справах суди, як правило, перевіряють не сам факт подальших дій поліції, а первинну правову підставу для їх здійснення – чи мав ТЦК та СП належні й допустимі докази того, що особа вчинила адміністративне правопорушення, передбачене статтями 210, 210-1 КУпАП, чи була вона належним чином повідомлена про виклик, чи складалися щодо неї протокол або постанова, а також чи були законні підстави для відображення таких відомостей у реєстрах.

Показовим є те, що в низці справ суди задовольняли позовні вимоги саме до ТЦК та СП, визнаючи протиправним внесення до Реєстру відомостей про порушення правил військового обліку або розшук особи. Наприклад, у справі № 159/4719/25 суд визнав протиправними дії ТЦК щодо внесення до Реєстру відомостей про розшук особи та зобов'язав виключити такі відомості. Посилаючись на те, що відомостей з електронного військово-облікового документа, сформованого з мобільного застосунку від Міністерства оборони України Резерв+ підтверджено, що позивач вчасно оновив персональні дані, а саме 16.07.2024, тобто протягом 60 днів з дня набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» від 11 квітня 2024 року № 3633-IX, який набрав чинності 18 травня 2024 року. Відтак, порушення позивачем вимог цього закону відповідачем не доведено. Крім того, відповідачем не надано суду належних доказів надіслання та вручення позивачу повістки № 3387431 про прибуття до ТЦК та СП 23.05.2025 о 12:00 для уточнення даних.

Вирішуючи цей спір, суд також виходить з того, що у матеріалах справи відсутні докази порушення позивачем правил військового обліку згідно статті 210 КУпАП, а також законодавства про

оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію, передбачені статтею 210-1 КУпАП[71].

Таким чином, суд дійшов висновку, що відомості про порушення особою правил військового обліку та її перебування в розшуку були внесені без належного документального підтвердження. Відсутність доказів належного виклику особи, складання протоколу або винесення постанови свідчить про протиправність дій ТЦК та СП, а тому такі відомості підлягають виключенню з відповідних реєстрів.

У справі № 280/5748/25 суд також частково задовольнив позов, визнавши протиправними дії ТЦК та СП щодо внесення до Реєстру даних про порушення правил військового обліку та зобов'язавши виключити такі дані. При цьому позивач наголошував, що факту притягнення його до адміністративної відповідальності не існувало, а відомості про порушення та перебування у розшуку були внесені без достатньої правової підстави.

Сутність спору полягала в тому, що у застосунку «Резерв+» щодо позивача з'явилась інформація про порушення правил військового обліку та про те, що його «розшукує ТЦК та СП». Позивач вважав такі дії незаконними, оскільки його фактично не було притягнуто до адміністративної відповідальності за статтями 210 або 210-1 КУпАП, а отже відомості про порушення не мали правової підстави для внесення до Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів. Позиція відповідача зводилася до того, що позивач став на облік як внутрішньо переміщена особа, однак у семиденний строк не став на військовий облік у ТЦК та СП за місцем перебування як ВПО. Саме тому, на думку відповідача, він є порушником правил військового обліку, а звернення до Національної поліції було направлено для його доставлення з метою складання протоколу за ч. 3 ст. 210 КУпАП.

[71] Рішення Волинського окружного адміністративного суду від 27 жовтня 2025 року № 159/4719/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/131291234; Рішення Миколаївського окружного адміністративного суду від 09 вересня 2025 року № 400/7752/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/130073237https://reyestr.court.gov.ua/Review/131291234

Таким чином, у цій справі, позивачем не надано суду будь-яких доказів про його розшук як здійснення системи заходів, спрямованих на виявлення та встановлення місцезнаходження особи, майна або інших об`єктів, здійснюваного правоохоронними органами, ТЦК та СП, як особу яка ухиляється від явки до ТЦК та СП, або є особою відносно якої складено протокол про адміністративне правопорушення, що свідчить про відсутність порушеного права в частині позовних вимог про зобов`язання виключити відомості з Єдиного державного реєстру призовників про розшук ТЦК та СП, оскільки вони мають лише інформативний характер[72].

Окрему увагу варто звернути на постанову у справі № 560/5715/25, Апеляційний суд дійшов висновку, що ТЦК та СП протиправно внесло відомості про порушення правил військового обліку та ініціювало доставлення особи до ТЦК, оскільки повістка була сформована з неконкретною метою – «для уточнення даних», а позивач уже виконав обов'язок щодо оновлення військово-облікових даних. Суд також підкреслив, що звернення до поліції щодо адміністративного затримання і доставлення можливе лише за наявності законних підстав, пов'язаних із правопорушенням за ст. 210-1 КУпАП, яких у цій справі не було. Дії поліції суд не визнав протиправними, оскільки вона самостійно не формувала ці відомості, а діяла в межах електронної інформаційної взаємодії з ТЦК[73].

Отже, аналіз судової практики свідчить про наявність значної кількості судових рішень, у яких предметом оскарження є не стільки дії працівників поліції, скільки первинні дії ТЦК та СП щодо внесення до реєстрів відомостей про «порушення правил військового обліку», «розшук ТЦК» або направлення звернень до органів Національної поліції про адміністративне затримання та доставлення особи. Така

[72] Рішення Запорізького окружного адміністративного суду від 08 вересня 2025 року № 280/5748/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/130071871

[73] Постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 11 листопада 2025 року № 560/5715/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/131707663

кількість рішень свідчить про актуальність проблеми належного документального підтвердження підстав для внесення відповідних відомостей та подальшого залучення поліції до їх реалізації.

У проаналізованих рішеннях суди виходять із того, що інформація про порушення правил військового обліку не може ґрунтуватися лише на автоматичній позначці в інформаційній системі, припущенні про неявку особи або формальному зверненні ТЦК та СП. Для правомірності таких дій необхідні належні докази: законний виклик особи, підтвердження вручення повістки, наявність законних підстав для складання протоколу, за відсутності таких доказів суди визнають дії ТЦК та СП протиправними та зобов'язують виключити відповідні відомості з реєстрів.

Водночас для діяльності поліції важливим є те, що суди переважно розмежовують повноваження ТЦК та СП і органів Національної поліції. Поліція не формує первинні відомості про порушення правил військового обліку, а діє на підставі отриманого звернення в межах електронної інформаційної взаємодії. Саме тому основним завданням поліцейського є не встановлення винуватості особи у порушенні мобілізаційного законодавства, а правомірне, пропорційне та належно зафіксоване виконання дій у межах наданих повноважень.

4.2 Аналіз судової практики щодо оскарження дій працівників поліції при оформленні матеріалів справ за статтею 185 КУпАП у контексті здійснення мобілізаційних заходів

Окремий масив судових рішень становлять справи, у яких суди оцінювали законність дій працівників поліції у межах реагування на порушення мобілізаційного законодавства, зокрема в частині кваліфікації їхніх дій за статтею 185 КУпАП. Аналіз цієї практики має важливе практичне значення, оскільки дає змогу встановити, за яких умов суди не визнають поведінку особи злісною непокорою

законній вимозі поліцейського, а також які процесуальні помилки працівників поліції стають підставою для задоволення позовних вимог, визнання дій протиправними або закриття провадження.

За результатами аналізу наданих судових рішень можна зробити висновок, що суди переважно задовольняють скарги або закривають провадження не через заперечення самої можливості участі поліції у заходах щодо осіб, які порушують мобілізаційне законодавство, а через неналежне процесуальне оформлення дій поліцейських, відсутність доказів законності вимоги та недоведеність злісної непокори. Найбільш типовими помилками працівників поліції є такі:

1. Суть адміністративного правопорушення викладена в загальних рисах без конкретизації об`єктивних ознак або взагалі не містить всіх ознак об`єктивної сторони складу адміністративного правопорушення, зокрема, без зазначення, які саме дії були вчинені особою, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Суди наголошують, що для притягнення особи до відповідальності за статтею 185 КУпАП недостатньо самого факту відмови особи виконати вимогу поліцейського. Обов'язково має бути доведено, що вимога була законною, конкретною, обґрунтованою та висловленою у межах повноважень.

Помилка полягає в тому, що в протоколі зазначається загальна фраза: «не виконав законну вимогу поліцейського», однак не розкривається, у чому саме полягала ця вимога, на якій правовій підставі вона висувалася, чи була вона неодноразовою, категоричною та зрозумілою для особи[74].

[74] Постанова Святошинського районного суду м. Києва від 01 грудня 2025 року у справі № 759/22469/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/132218022; Постанова Чорнобаївського районного суду Черкаської області від 11 березня 2025 року у справі № 709/111/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/125812238; Постанова Носівського районного суду Чернігівської області від 24 лютого 2026 року у справі № 741/2159/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/134377769

2. Неправильна кваліфікація адміністративного правопорушення.

Суди неодноразово звертали увагу, що сама по собі відмова особи прослідувати до ТЦК та СП не завжди є злісною непокорою у розумінні статті 185 КУпАП. Для цього необхідно довести тривале ігнорування законних вимог, відмову у грубій, зухвалій формі, повторне невиконання законних вимог.

Помилка полягає в тому, що поліцейські фактично використовують статтю 185 КУпАП як реакцію на небажання особи їхати до ТЦК, без належного доведення ознак «злісної непокори»[75].

Суди наголошують, що непокора повинна бути не формальною, а такою, що має ознаки активного, свідомого і наполегливого невиконання законної вимоги.

3. Відсутність у матеріалах справи доказів, які б підтверджували інформацію щодо суті правопорушення, викладену у протоколі.

У значній кількості рішень суди закривали провадження через те, що матеріали містили лише протокол, рапорт поліцейського або протокол адміністративного затримання. При цьому були відсутні відеозаписи, пояснення свідків, належні письмові докази або інші матеріали, які підтверджували б факт злісної непокори.

Суди підкреслювали, матеріали про адміністративне правопорушення містять лише протокол про адміністративне правопорушення, який констатує факт складення протоколу, протокол про адміністративне затримання, рапорт працівника поліції, які не можуть слугувати беззаперечними доказами винуватості особи у вчиненні адміністративного правопорушення, також у справі відсутні докази (відеозапис з місця події, пояснення

[75] Постанова Франківського районного суду м. Львова від 20 квітня 2026 року у справі № 465/179/26. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/135832493; Постанова Корольовського районного суду м. Житомира від 30 червня 2025 року у справі № 296/5693/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128517482

свідків тощо) про те, що ОСОБА_1 не виконав законну вимогу працівника поліції[76].

Кожна процесуальна дія працівника поліції має бути підтверджена доказами, а не лише описана у протоколі.

[76] Постанова Богородчанського районного суду Івано-Франківської області від 11 травня 2026 року у справі № 338/618/26. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/136450400; Постанова Жовтневого районного суду міста Кривого Рогу Дніпропетровської області від 29 січня 2025 року № 212/673/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/124755099; Постанова Чорнобаївського районного суду Черкаської області від 11 березня 2025 року у справі № 709/111/25; Постанова Святошинського районного суду м. Києва від 01 грудня 2025 року у справі № 759/22469/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/132218022

РОЗДІЛ 5
ПОРЯДОК ТА ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ ПРОТОКОЛУ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ЗАТРИМАННЯ

У разі застосування адміністративного затримання особи, поліцейським складається *протокол про адміністративне затримання*, в якому робляться відмітки про проведення особистого огляду, огляду речей і вилучення речей та документів, який додається до протоколу про адміністративне правопорушення надсилаються разом з матеріалами адміністративної справи для розгляду органу, уповноваженому приймати рішення у справі.

Протокол про адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, складається відповідно до статті 261 КУпАП та розділу ІІІ Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженої наказом МВС України від 06 листопада 2015 року № 1376 року[77].

Розглянемо **особливості заповнення бланку протоколу** (Додаток Г) про адміністративне затримання. Протокол про адміністративне затримання складається на спеціальному бланку, виготовленому друкарським способом, на якому проставлено відповідні серія і номер. Бланк протоколу про адміністративне затримання визначений додатком № 5 до Інструкції з оформлення

[77] Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 листопада № 1376. *Офіційний вісник України.*2015. № 99. Ст. 3405 (з наступними змінами та доповненнями).

матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції (наказ МВС України від 06 листопада 2015 року № 1376)[78].

Усі реквізити протоколу про адміністративне затримання заповнюються розбірливим почерком (клітини заповнюються друкованими літерами).

> *ВАЖЛИВО!!! Не допускається закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до протоколу про адміністративне затримання, а також унесення додаткових записів після того, як протокол про адміністративне затримання підписано особою, щодо якої його складено.*

– в назві «Протокол КИ № 0000000 про адміністративне затримання»: вказується частина 2 статті 262 КУпАП, як правова підстава застосування адміністративного затримання.

Пункт 1 частини 2 статті 262 КУпАП має загальний характер і закріплює випадки, коли адміністративне затримання може здійснюватися працівниками органів Національної поліції. Однак, предметом розгляду в цих методичних рекомендаціях є не весь комплекс підстав для адміністративного затримання, а лише ті випадки, які пов'язані з порушенням призовниками, військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку, порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію.

– **у графі «дата і місце його складення»** вказується: дата (число, місяць, рік) та назва населеного пункту, в якому складається протокол. Звертаємо увагу, що форма графи «дата» передбачає її оформлення словесно цифровим способом, наприклад, 03 травня 2026 р.;

– **у графі «посада, найменування органу поліції, звання, П.І.Б. особи, яка склала протокол»** зазначається прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол (повністю, без скорочень);

– **у графі «відомості про особу затриманого» вказується** прізвище, ім`я та по батькові особи, відносно якої здійснюється затримання, число, місяць, рік її народження та вказується фактичне місце проживання.

[78] Там само.

– у графі «доставлений(а) у службове приміщення» зазначається, куди доставлено затриманого(у), його місцезнаходження: найменування районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки, його адреса;

Важливим для забезпечення законності під час застосування запобіжного заходу є дотримання **строків адміністративного затримання**, що регламентуються ст. 263 КУпАП. Тому в протоколі про адміністративне затримання зазначається не тільки **дата «___» _____20__ р.,** але й час фактичного затримання особи до хвилини **«____» год «____» хв.**

> *ВАЖЛИВО!!! Стаття 37 Закону України «Про Національну поліцію» встановлює відлік часу утримання затриманої фізичної особи в спеціально відведених для цього приміщеннях – **з моменту її фактичного затримання**. Отже, адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, з моменту її фактичного затримання, може тривати **не більш як 3 години для складання протоколу**.*

– у графі «у зв'язку з вчиненням правопорушення, передбаченого частиною__ статті__ КУпАП, для: ...» зазначається частина та стаття адміністративного правопорушення, передбаченого КУпАП, що було вчиненне.

– у графі «час і мотиви затримання: припинення адміністративного правопорушення, складання протоколу про адміністративне правопорушення, для розгляду справи тощо» зазначається одна з таких підстав:

1) припинення адміністративного правопорушення;
2) встановлення особи;
3) складання протоколу про адміністративне правопорушення;
4) для забезпечення розгляду справи;
5) забезпечення виконання постанови.

– заповнення графи «Гр-ну(ці)_____ роз'яснено його (її) права та обов'язки, передбачені статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України та статтею 268 КУпАП, а також право та можливість отримання безоплатної вторинної правової

допомоги відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» із зазначенням дати, підпису, прізвища та ініціалів затриманої особи є результатом роз'яснення затриманій особі її прав.

– заповнення графи «Про місце перебування затриманого(ї) згідно з ч.2 ст. 261 КУпАП повідомлено..» забезпечує право особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, на негайне повідомлення її родичів, а також на її прохання повідомлення власника відповідного підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу, про місце її перебування.

Про це в протоколі про адміністративне затримання робиться відповідний детальний запис, який є важливим у разі подальшого оскарження адміністративного затримання, наприклад:

> *«Повідомлено о 17 год 15 хв дружину затриманого – гр. Косаренко Н.П. за номером телефону 067-344-32-11; директора магазину «Точка» Ковальова Я. В. за номером телефону: 067-632-60-60».*

За неможливості проінформувати родичів та в разі відмови затриманої особи надати інформацію для їх повідомлення, про це поліцейським робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне затримання, із зазначенням поважних причин:

> *«Повідомити о 17 год 15 хв дружину – гр. Косаренко Н. П. за номером телефону 067-344-32-11 неможливо у зв'язку з відсутністю з неї мобільного зв'язку; а також відсутній інший спосіб повідомленя, оскільки вона перебуває у відрядженні»; або «відмовився надати інформацію для повідомлення родичів та власника відповідного підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу»*

Відповідно до статті 264 КУпАП уповноваженою на те, посадовою особою однієї статі з оглядуваним і в присутності двох понятих тієї самої статі проводиться **особистий огляд і огляд речей** особи, яка вчинила адміністративне правопорушення.

> *ОГЛЯД – це визначений законом чи іншими нормативно-правовими актами обов'язок громадян пред'явити певну річ, документи на вимогу уповноважених осіб. У випадку, коли особа*

> *добровільно не виконує вимогу посадової особи щодо огляду (відповідних речей або особистого), можливий примусовий огляд*

Про проведення особистого огляду й огляду речей робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне затримання.

– **у графі «в присутності понятих :..»** важливо зазначити **відомості про осіб, які залучені до огляду в якості понятих у достатньому обсязі:** (1. *Петренка Миколи Володимировича, прож. м. Кропивницький, вул. Городоцька 216 кв. 2).*

> *ВАЖЛИВО!!! Не слід ототожнювати такий поліцейський захід, як «поверхнева перевірка особи» (ст. 34 ЗУ «Про Національну поліцію») та захід забезпечення провадження «особистий огляд» (ст. 264 КУпАП).*

– **графа «проведено особистий огляд та огляд речей, передбачений статтею 264 КУпАП, що були у затриманого(ї)»** заповнюється переліком речей, що оглядаються, – речей, цінностей, документів, які є знаряддям або безпосереднім об'єктом правопорушення, які оглядаються та їх індивідуальні ознаки (наприклад, *сума грошей, вид валюти; вид серія та номер документа; годинник «Касіо» з металевим браслетом; газовий пістолет ИЖ-79 (6П42), калібр 7,62 мм тощо*); за потреби вказуються місця та обставини їх виявлення;

– **у графі «Затриманий(а) одягнутий(а)»** зазначається перелік одягу, взуття, наявний головний убір: (*1. Шкіряна куртка чорного кольору. 2. Шкіряний поясний ремінь. 3. Джинси чорного кольору. 4. Футболка білого кольору фірми «Лакоста». 5. Черевики чорного кольору шкіряні тощо).*

Згідно зі статтею 265 КУпАП, **речі і документи**, що є знаряддям або безпосереднім об'єктом правопорушення, виявлені під час затримання, особистого огляду або огляду речей, вилучаються посадовими особами Національної поліції, відповідно до зазначеного вище їх переліку. У протоколі про адміністративне затримання робиться відповідний запис.

Порядок зберігання вилучених під час здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення речей

і документів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2012 року № 17[79].

Наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, вилучені з незаконного обігу, зберігаються відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 07 травня 2008 року № 422[80].

– графа «при особистому огляді тілесні ушкодження не виявлені / виявлені» непотрібне закреслюється, тобто залишатиметься правильний варіант відповіді. Якщо виявлено тілесні ушкодження (синці, подряпини, різані рани тощо), потрібно зазначити, на яких саме частинах тіла вони є.

В протоколі про адміністративне затримання також зазначаються:

– дата, час і підстави звільнення затриманої особи;

– речі, предмети або документи, які повернуто їй при звільненні;

– за наявності зауважень та скарг на дії поліцейських робиться відповідний запис із зазначенням їх суті.

Важливою частиною фіксації результатів проведення особистого огляду, огляду речей є наявність заяв та зауважень, зроблених при затриманні та огляді або відмітки про їх відсутність*: «не надходило».*

Результати особистого огляду та огляду речей засвідчуються **підписами понятих, затриманої особи, працівника, який проводив огляд.** При цьому, поруч з особистим підписом особі пропонується зазначити власноруч власне прізвище та ініціали.

За результатами розгляду справи про адміністративне правопорушення речі і документи в установленому порядку конфіскуються, повертаються володільцеві або знищуються, а у разі вилучення речей за плату – реалізуються.

---

[79] Про затвердження Порядку зберігання вилучених під час здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення речей і документів : постанова Кабінету Міністрів України від 16 січня 2012 року № 17. *Офіційний вісник України*. 2012. № 4. Ст. 153.

[80] Про затвердження Порядку зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу : постанова Кабінету Міністрів України від 07 травня 2008 року № 422. *Офіційний вісник України*. 2008. № 34. Ст. 1135 (знаступними змінами та доповненнями).

ВИСНОВКИ

Методичні рекомендації «Порядок затримання та доставлення поліцією осіб, які порушили мобілізаційне законодавство» є комплексним науково-практичним дослідженням, спрямованим на удосконалення практики реалізації працівниками Національної поліції України повноважень під час здійснення мобілізаційних заходів.

У рекомендаціях підкреслено особливу актуальність питань здійснення працівниками поліції адміністративного доставлення та адміністративного затримання осіб, які вчинили правопорушення, передбачені статтями 210, 210-1 КУпАП, в умовах дії правового режиму воєнного стану та проведення загальної мобілізації. Зазначені заходи мають важливе значення для забезпечення належного провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері мобілізаційного законодавства, однак їх застосування потребує чіткого дотримання вимог законності, обґрунтованості, пропорційності та належного процесуального оформлення.

У роботі проаналізовано нормативно-правові засади діяльності працівників Національної поліції України та територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки під час здійснення мобілізаційних заходів. Окрему увагу приділено розмежуванню компетенції зазначених суб'єктів, оскільки саме територіальні центри комплектування та соціальної підтримки уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210, 210-1 КУпАП, тоді як працівники поліції забезпечують виконання визначених законом повноважень щодо перевірки документів, участі у заходах оповіщення, адміністративного доставлення та адміністративного затримання осіб у передбачених законом випадках.

Проведений аналіз судової практики дозволив виявити типові помилки, які допускаються під час застосування поліцейськими заходів адміністративного примусу у межах мобілізаційних заходів. До таких помилок належать: недостатнє обґрунтування підстав адміністративного затримання; неправильне розмежування адміністративного затримання фактичним «супроводженням» без належного процесуального оформлення; відсутність або порушення правил складання процесуальних документів; нероз'яснення особі її прав; неповідомлення родичів або центрів з надання безоплатної правничої допомоги; відсутність належної фіксації правомірності дій поліцейського. Дослідження підкреслю, що саме ці порушення найчастіше стають підставою для визнання дій працівників поліції протиправними.

У рекомендаціях сформульовано алгоритми дій поліцейського у типових ситуаціях, що виникають під час здійснення мобілізаційних заходів та надано практичні рекомендації щодо складання протоколу про адміністративне правопорушення.

Загалом, підготовлені методичні рекомендації мають важливе значення для вдосконалення практики реалізації працівниками Національної поліції України повноважень щодо адміністративного доставлення та затримання осіб, які порушили мобілізаційне законодавство. Їх положення спрямовані на забезпечення однакового розуміння правових підстав, меж і процесуального порядку застосування таких заходів, а також на мінімізацію помилок, що можуть призводити до визнання дій поліцейських протиправними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07 грудня 1984 року № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР.* 1984. № 51. Ст. 1122 (з наступними змінами та доповненнями)

2. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02 жовтня 2012 року № 5403-VI. *Відомості Верховної Ради України.* 2013. № 34–35. Ст. 458 (з наступними змінами та доповненнями)

3. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України.* 1996. № 30. Ст. 141 (з наступними змінами та доповненнями).

4. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. С. 131 (з наступними змінами та доповненнями).

5. Методичні рекомендації щодо порядку дій поліцейських у межах спільних заходів з територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки / за підписом Р. Горяченка. Київ, 2026. 42 с.

6. Порядок проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період : постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 року № 560. *Офіційний вісник України.* 2024. № 49. Ст. 2979 (з наступними змінами та доповненнями)

7. Постанова Богородчанського районного суду Івано-Франківської області від 11 травня 2026 року у справі № 338/618/26. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/136450400

8. Постанова Врадіївського районного суду Миколаївської області від 08 вересня 2023 року у справі № 474/786/23. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/113350457

9. Постанова Жовтневого районного суду міста Кривого Рогу Дніпропетровської області від 29 січня 2025 року № 212/673/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/124755099

10. Постанова Києво-Святошинського районного суду Київської області від 04 липня 2023 року у справі № 369/9288/23. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/112015714

11. Постанова Корольовського районного суду м. Житомира від 30 червня 2025 року у справі № 296/5693/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128517482

12. Постанова Носівського районного суду Чернігівської області від 24 лютого 2026 року у справі № 741/2159/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/134377769

13. Постанова Орджонікідзевського районного суд м. Запоріжжя від 25 травня 2023 року у справі № 335/3618/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/111243176

14. Постанова Святошинського районного суду м. Києва від 01 грудня 2025 року у справі № 759/22469/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/132218022

15. Постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 18 липня 2024 року у справі № 134/1576/23. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/120579221

16. Постанова Франківського районного суду м. Львова від 20 квітня 2026 року у справі № 465/179/26. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/135832493

17. Постанова Чорнобаївського районного суду Черкаської області від 11 березня 2025 року у справі № 709/111/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/125812238

18. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05 липня 2012 року № 5076-VI. *Офіційний вісник України.* 2012. № 63. Ст. 2509 (з наступними змінами та доповненнями).

19. Про безоплатну правничу допомогу : Закон України від 02 червня 2011 року № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577 (з наступними змінами та доповненнями).

20. Провадження у справах про адміністративні правопорушення, підвідомчі підрозділам Національної поліції України / О. М. Головков, Д. В. Кіблик, М. В. Кривонос та ін. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2025. 254 с.

21. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25 березня 1992 року № 2232-XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1992. № 27. Ст. 385 (з наступними змінами та доповненнями).

22. Про дорожній рух : Закон України від 30 червня 1993 року № 3353-XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1993. № 31. Ст. 338 (з наступними змінами та доповненнями).

23. Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 18 грудня 2018 року № 1026. *Офіційний вісник України*. 2019. № 11. Ст. 378 (з наступними змінами та доповненнями)

24. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 листопада № 1376. *Офіційний вісник України.*2015. № 99. Ст. 3405 (з наступними змінами та доповненнями).

25. Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан : постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1455. *Офіційний вісник України.* 2022. № 11. Ст. 584.

26. Про затвердження Порядку зберігання вилучених під час здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення речей і документів : постанова Кабінету Міністрів України від 16 січня 2012 року № 17. *Офіційний вісник України*. 2012. № 4. Ст. 153.

27. Про затвердження Порядку зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу : постанова Кабінету Міністрів України від 07 травня 2008 року № 422. *Офіційний вісник України*. 2008. № 34. Ст. 1135 (з наступними змінами та доповненнями).

28. Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою : постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 року № 1363. *Офіційний вісник України*. 2011. № 101. Ст. 3719 (з наступними змінами та доповненнями).

29. Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів : постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року № 1487. *Офіційний вісник України*. 2023. № 5. Ст. 409 (з наступними змінами та доповненнями).

30. Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1456. *Офіційний вісник України*. 2022. № 12. Ст. 641.

31. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21 жовтня 1993 року № 3543-XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1993. № 44. Ст. 416 (з наступними змінами та доповненнями).

32. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2015. № 40–41. Ст. 379 (з наступними змінами та доповненнями).

33. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2015. № 28. Ст. 250 (з наступними змінами та доповненнями).

34. Рішення Баштанського районного суду Миколаївської області від 30 жовтня 2025 року у справі № 468/597/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/132816049

35. Рішення Берестинського районного суду Харківської області у справі від 19 січня 2026 року № 520/23295/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/133530893

36. Рішення Волинського окружного адміністративного суду від 27 жовтня 2025 року № 159/4719/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/131291234

37. Рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 15 серпня 2023 року у справі № 755/6630/2. *Єдиний реєстр судових рішень.* URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/112836863

38. Рішення Житомирського районного суду Житомирської області від 04 жовтня 2023 року у справі № 278/3012/2. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/113957288

39. Рішення Запорізького окружного адміністративного суду від 08 вересня 2025 року № 280/5748/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/130071871

40. Рішення Зіньківського районного суду Полтавської області від 04 серпня 2023 року у справі № 530/851/23. *Єдиний реєстр судових рішень.* URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/112689229

41. Рішення Ковпаківського районного суду м. Суми від 25 червня 2025 року у справі № 592/4438/25. *Єдиний реєстр судових рішень.* URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/128566031

42. Рішення Комунарського районний суду м. Запоріжжя від 12 грудня 2025 року у справі № 333/8005/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/132579268

43. Рішення Лозівського міськрайонного суду Харківської області від 03 листопада 2025 року у справі № 629/6730/25. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/131490973

44. Рішення Миколаївського окружного адміністративного суду від 09 вересня 2025 року № 400/7752/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/130073237 ; https://reyestr.court.gov.ua/Review/131291234

45. Рішення Миргородського міськрайонного суду Полтавської області від 25 травня 2023 року у справі № 541/1999/23.

Єдиний реєстр судових рішень. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/113487222

46. Рішення Соснівського районного суду м. Черкаси від 22 квітня 2026 року у справі № 712/17488/25. *Єдиний реєстр судових рішень.* URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/136099308

47. Рішення Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області у справі від 20 травня 2025 року у справі № 686/6657/25. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/127465133

48. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 року. *Офіційний вісник України*. 2025. № 70. Ст. 4849.

ДОДАТКИ

Додаток А

ПОКРОКОВИЙ АЛГОРИТМ ДІЙ

Комунікація працівників поліції під час здійснення мобілізаційних заходів

з особою, яка добровільно надає документи для перевірки

1 ПРИВІТАЙСЯ ТА ПРЕДСТАВСЯ

- Ввічливо привітайся.
- Назви своє прізвище, посаду, спеціальне звання.

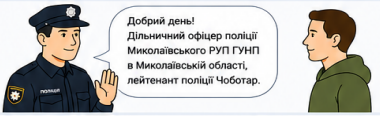

2 ПРЕД'ЯВИ СЛУЖБОВЕ ПОСВІДЧЕННЯ

- Пред'яви службове посвідчення.
- Дай можливість ознайомитися з інформацією.

3 ПОВІДОМ ПРО ВІДЕОФІКСАЦІЮ

- Повідом про ведення безперервної відеофіксації за допомогою бодікамери.
- Це законно та забезпечує прозорість.

4 ПОВІДОМ ПРИЧИНУ ЗВЕРНЕННЯ

- Чітко поясни мету звернення та правові підстави своїх дій.
- Дій спокійно та професійно.

5 ВВІЧЛИВО ЗАПРОСИ НАДАТИ ДОКУМЕНТИ

- На підставі ч. 2 ст. 32 Закону України «Про Національну поліцію» попроси пред'явити військово-обліковий документ та документ, що посвідчує особу.

6 ПРИЙМИ ТА ПЕРЕВІР ДОКУМЕНТИ

- Прийми документи.
- Перевір дані, звір їх між собою.
- Дії мають бути коректними та послідовними.

7 ПОВЕРНИ ДОКУМЕНТИ

- Після перевірки поверни документи власнику.
- Подякуй за співпрацю.

8 НА ЗАВЕРШЕННЯ ПЕРЕВІРКИ

- Повідом про завершення перевірки (за потреби поясни результат).
- Переконайся, що особа не має запитань.

9 ПРОДОВЖУЙ ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

- Продовжуй виконання службових завдань.
- Усі дії та висловлювання фіксуй на відео.

ПАМ'ЯТАЙ:

- Зберігай спокій та повагу.
- Дій лише в межах закону.
- Будь зрозумілим у спілкуванні.
- Відеофіксація – твій захист і доказ.
- Відкритість і коректність – запорука довіри.

Додаток Б

ПОКРОКОВИЙ АЛГОРИТМ ДІЙ

Комунікація працівників поліції під час здійснення мобілізаційних заходів

з особою, яка відмовляється виконувати законні вимоги та чинить злісну непокору

1 ПРЕДСТАВСЯ ТА ПРЕД'ЯВИ ПОСВІДЧЕННЯ

- Ввічливо привітайся, назви своє прізвище, посаду, спеціальне звання.
- Пред'яви службове посвідчення.

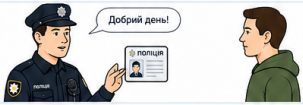

2 ПОВІДОМ ПРО ВІДЕОФІКСАЦІЮ

- Повідом особу про безперервну відеофіксацію за допомогою бодікамери.
- Це законно та забезпечує прозорість.

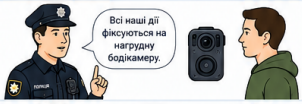

3 ПОВІДОМ ПІДСТАВУ ПЕРЕВІРКИ ТА ВИСУНЬ ВИМОГУ

- Роз'ясни правову підставу (ч. 2 ст. 32 Закону України «Про Національну поліцію»).
- Висунь вимогу надати військово-обліковий документ та документ, що посвідчує особу.

4 ОТРИМАЙ ВІДМОВУ / ВСТАНОВИ НЕПОКОРУ

- Особа відмовляється, поводиться агресивно, ігнорує законні вимоги або перешкоджає їх виконанню.

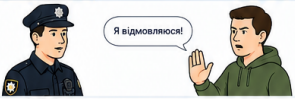

5 ПОВТОРНО РОЗ'ЯСНИ ПІДСТАВИ ТА НАСЛІДКИ

- Спокійно повторно роз'ясни правові підстави.
- Попередь про можливу відповідальність (ст. 185 КУпАП – злісна непокора законній вимозі поліцейського).

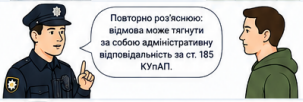

6 ПРИЙМИ РІШЕННЯ ПРО ЗАТРИМАННЯ

- У разі злісної непокори повідом особі про адміністративне затримання.
- Роз'ясни підстави затримання та мету доставлення до підрозділу поліції.

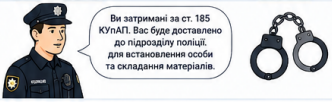

7 РОЗ'ЯСНИ ПРАВА ЗАТРИМАНОЇ ОСОБИ

- Роз'ясни права (ст. 55, 56, 59, 63 Конституції України, ст. 268 КУпАП).
- Повідом про право на захисника та безоплатну правничу допомогу.

8 ПОВІДОМ РОДИЧІВ ТА ЗАБЕЗПЕЧ ПРАВО НА ЗАХИСТ

- Повідом родичів про місце перебування затриманої особи.
- За потреби – роботодавця або уповноважену особу.
- Забезпеч право на правничу допомогу (безоплатну або за участі власного адвоката).

9 ПРОВЕДИ ПОВЕРХНЕВУ ПЕРЕВІРКУ

- Перед поміщенням до транспорту проведи поверхневу перевірку (ст. 34 Закону України «Про Національну поліцію»).
- Це превентивний захід для забезпечення безпеки.

10 ДОСТАВ ДО ПІДРОЗДІЛУ ПОЛІЦІЇ

- Достав затриману особу до найближчого підрозділу поліції.
- Забезпеч безпеку під час транспортування.

11 ДОКУМЕНТУЙ ТА ФІКСУЙ УСІ ДІЇ

- Фіксуй усі дії на відео.
- Складайте необхідні адміністративні матеріали відповідно до законодавства.

12 ДІЙ ПРОФЕСІЙНО ТА ЗАКОННО

- Зберігай спокій, будь стриманим та ввічливим.
- Дій виключно в межах закону та з повагою до прав людини.

Додаток В

РЕАГУВАННЯ ПОЛІЦІЇ НА ІНФОРМАЦІЮ ПРО «РОЗШУК ТЦК ТА СП»
Порядок дій працівників поліції під час отримання інформації про осіб
які вчинили адміністративні правопорушення (ст. 210, 210-1 КУпАП)
«Розшук ТЦК та СП» – це не кримінальний розшук.
Це службово-інформаційний облік осіб, щодо яких є підстави для доставлення
до ТЦК та СП з метою складання адміністративних матеріалів або вручення повістки.
ПРАВОВІ ПІДСТАВИ
п. 3 ст. 38 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»
Поліція зобов'язана за зверненням ТЦК та СП доставляти осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені ст. 210, 210-1 КУпАП.
ст. 25 Закону України «Про Національну поліцію»
• формує та використовує реєстри і бази даних осіб, які вчинили правопорушення;
• передає відомості до Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів.
ст. 26 Закону України «Про Національну поліцію»
Поліція веде облік у реєстрах щодо:
• осіб, які скоїли адміністративні правопорушення (у т.ч. ст. 210, 210-1 КУпАП);
• осіб, до яких застосовано адміністративне затримання (у т.ч. при ухиленні від обліку);
• осіб, стосовно яких ведеться провадження у справах про адмінправопорушення.
ЯК НАДХОДИТЬ ТА ОБРОБЛЯЄТЬСЯ ІНФОРМАЦІЯ
1. ТЦК та СП направляє звернення до поліції
ТЦК та СП
Листом або в ІПНП, перелік осіб, копії матеріалів про порушення (не з'явився за повісткою, не оновив дані, ухиляється від обліку тощо).
2. Внесення даних до систем поліції
Дані вносяться в ІПНП та автоматично інтегруються з базою «Оберіг».
3. Відображення на пристроях поліцейського
Інформація відображається на службовому планшеті/терміналі патрульного або за запитом чергового.
4. Підстава для реагування поліцейського
Поліцейський має право зупинити особу для встановлення особи та перевірки документів, а за наявності підстав – здійснити затримання.
ПІДСТАВИ ДЛЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАТРИМАННЯ
Адміністративне затримання можливе на підставі:
✔ ст. 262 КУпАП – у разі вчинення адміністративного правопорушення і неможливості встановити особу, скласти протокол на місці або якщо особа ухиляється від складання протоколу;
✔ п. 3 ст. 38 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» – для доставлення осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені ст. 210, 210-1 КУпАП.

Додаток Г

ПРОТОКОЛ КИ № 000000

про адміністративне затримання

за частиною 2 статті 262 КУпАП

«20» квітня 2026 р. Кропивницький

(назва населеного пункту)

Я, інспектор взводу №1 роти №2 батальйону №2 Управління патрульної поліції

(посада, найменування органу поліції, звання, П.І.Б. посадової особи, яка склала протокол)

в Кіровоградській області ДПП, капітан поліції Іваненко Олександр Сергійович

, склав(ла) цей протокол про те, що

громадянин(ка) Денисов

(прізвище,

Ілля Іванович

ім'я, по батькові)

11.03.1987 р.н., місце проживання: м. Кропивницький, вул. Покровська, буд. 21,

доставлений(а) у службове приміщення ВП №2 КРУП ГУНП в Кіровоградській обл., м. Кропивницький вул. Кільцева, буд. 34 б

(найменування органу поліції, іншого приміщення, куди доставлено затриманого(у), його місцезнаходження)

«20» квітня 2026 р. о 15 год. 22 хв. у зв'язку із вчиненням правопорушення, передбаченого частиною 1 статті 210-1 КУпАП, для складання протоколу про адміністративне правопорушення

(час і мотиви: припинення адміністративного правопорушення, складання протоколу про адміністративне правопорушення, для розгляду справи тощо)

Гр. Денисов А.І роз'яснено його (її) права та обов'язки, передбачені статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України та статтею 268 КУпАП, а також про право та можливість отримання безоплатної вторинної правової допомоги відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу».

«20» квітня 2026 р. _____ Денисов А.І

(підпис затриманої особи) (прізвище та ініціали затриманої особи)

Про місце перебування затриманого(ї) згідно з частиною другою статті 261 КУпАП повідомлено о 15 год. 30 хв. «20» квітня 2026 р.

Дружину – Денисову Катерину Ігорівну за номером тел. +380977700111.

(родичів, адміністрацію за місцем роботи чи навчання, яким чином повідомлено)

Перед поміщенням до кімнати для затриманих та доставлених у присутності понятих:

1. Пертенко Петро Петрович, м. Кропивницький, вул. Академіна Тамма буд. 5, кв. 13.;

(П.І.Б., місце проживання)

2. Олексієнко Анатолій Дмитрович, м. Кропивницький, вул. Шевченка, буд. 7.

(П.І.Б., місце проживання)

проведено особистий огляд та огляд речей, передбачені статтею 264 КУпАП, що були у затриманого(ї) паспорт громадянина України серія ЄО номер 1111111111; годинник

(зазначити перелік речей, цінностей, документів, що є знаряддям або безпосереднім об'єктом правопорушення, їх індивідуальні ознаки, а за потреби - місця, обставини виявлення)

«Касіо» з металевим браслетом

Затриманий(а) одягнутий(а) 1.Шкіряна куртка чорного кольору; 2. Шкіряний поясний ремінь; 3. Джинси синього кольору; 4. Футболка білого кольору фірми

Зворотний

бік

«Лакоста»; 5. Черевики чорного кольору шкіряні.

При особистому огляді тілесні ушкодження не виявлені / виявлені *розсічення*
(непотрібне закреслити)

правої брови, викликана бригада ШМД №1324, Лікар Антонюк Л.Б
(які саме, чи надавалась невідкладна медична допомога, номер бригади швидкої медичної допомоги, П.І.Б. лікаря)

Заяви та зауваження, зроблені при затриманні та огляді Не надходило
(зазначити ким і які саме)

Підписи понятих: 1. + 2. +

Підпис затриманої особи Денис

Підпис посадової особи органу поліції, яка проводила огляд +

Гр. *Денисов А.І.* звільнений(а) «*20*» *квітня* 20 *26* р. о *17* год. *45* хв.

Підстава для звільнення *Складено протокол про адміністративне правопорушення*

При звільненні одержав(ла) *паспорт громадянина України серія ЄО номер 11111111111*
(зазначити перелік речей, повернутих при звільненні)

годинник «Касіо» з металевим браслетом

Скарг, зауважень до дій посадових осіб органів поліції не маю / ~~маю~~
(непотрібне закреслити)

!!! Якщо є- зазначаємо які саме (бажано, щоб особа це робила власноруч)
(зазначити які саме)

Підпис звільненої особи Денис

Підпис посадової особи органу поліції +

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Альошкін Сергій Віталійович – начальник управління дільничних офіцерів поліції Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України, полковник поліції

Буга Володимир Васильович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України Донецького державного університету внутрішніх справ

Гавловський Сергій Едуардович – підполковник поліції, заступник начальника управління – начальник відділу контрольно-методичної роботи управління дільничних офіцерів поліції Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України

Кіблик Дар'я Володимирівна – доктор філософії, доцент, доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України Донецького державного університету внутрішніх справ

Кісіль Микола Леонідович – викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України Донецького державного університету внутрішніх справ

Мердова Ольга Миколаївна – кандидат юридичних наук, професор, заступник директора з освітньої та науково-дослідної діяльності навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції імені Е. О. Дідоренка Донецького державного університету внутрішніх справ

Палій Валерій Валерійович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України Донецького державного університету внутрішніх справ

Умрихіна Ірина Олександрівна – доктор філософії, доцент, завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України, Донецького державного університету внутрішніх справ

Хилько Любов Іванівна – старший викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України Донецького державного університету внутрішніх справ

Чепеляк Віталій Степанович – викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України Донецького державного університету внутрішніх справ

Шишкарьова Олена Геннадіївна – старший викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України Донецького державного університету внутрішніх справ

НОТАТКИ

Наукове видання

ПОРЯДОК ЗАТРИМАННЯ ТА ДОСТАВЛЕННЯ ПОЛІЦІЄЮ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ ПОРУШЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Методичні рекомендації

За загальною редакцією
Альошкіна Сергія Віталійовича

Верстка *А. Фоменко*
Технічне редагування *О. Гринюк*

ГЕЛЬВЕТИКА
ВИДАВНИЧИЙ ДІМ

WWW.HELVETICA.UA

Підписано до друку 26.06.2026 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Warnock Pro. Цифровий друк.
Ум. друк. арк. 5,81. Наклад 300.
Замовлення № 0626-072.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.